श्री

જૈનધર્મ પ્રકાશ

लक्ष्मीर्दानविवेकसंगममयी श्रद्धामयं मानसं ।
धर्मः शीलदयामयः सुचरितश्रेणीमयं जीवितं ॥
बुद्धिः शास्त्रमयी सुधारसमयं वाग्वैभवोज्जृम्भितं ।
व्यापारश्च परार्थनिर्मितिमयः पुण्यैः परं प्राप्यते ॥

પુસ્તક ૩૫ મું] જેઠ—સંવત ૧૯૭૫. વીર સંવત ૨૪૪૫. [અંક-૩

પ્રગટકર્તા,
શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા—ભાવનગર.

અનુક્રમણિકા.

૧ શ્રી ઉપદેશ સપ્તતિકા—અનુવાદ. ... ૬૫
૨ દિવ્ય પ્રવાસીનું દિવ્ય વર્ણન ... ૬૭
૩ ગાયન ૬૭
૪ સૂક્તમુક્તાવલી. ૬૮
૫ શ્રી મહાવીર જયંતિ પ્રસંગે થયેલી હૃદય સ્ફુરણા ૭૩
૬ વસ્તુપાલ વિરચિત નરનારાયણાનન્દ મહાકાવ્ય ૮૦
૭ વચનામૃત ૮૪
૮ [illegible] વિચારક [illegible] અને જૈનધર્મ. ૮૫
૯ પંડિતજી સાથેના પ્રશ્નોત્તર ... ૮૯
૧૦ સ્ફુટ નોંધ અને ચર્ચા ... ૯૪

વાર્ષિક મૂલ્ય રૂ. ૧) પોસ્ટેજ રૂ. ૦-૪-૦.
ભેટના પોસ્ટેજ સહિત.

REGISTERED No. B. 156

To,

ભાવનગર ધી આનંદ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં-શા. ગુલાબચંદ લલ્લુભાઈએ છાપ્યું.

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સભાનું પુસ્તક પ્રસિદ્ધિ ખાતું.

(૧) તરતમાં બહાર પડશે.

૧ શ્રી ઉપદેશ પ્રાસાદ ગ્રંથ-મૂળ. વિભાગ ૨ જો. સ્તંભ ૭ થી ૧૨
૨ શ્રી સપ્તતિકા (છઠ્ઠો કર્મગ્રંથ) ભાષ્ય. ટીકા સહિત.
૩ શ્રી પાર્શ્વનાથ ચરિત્ર ભાષાંતર.

(૨) હાલમાં છપાય છે.

૪ શ્રી કર્પૂર પ્રકર મોટી ટીકા યુક્ત. સંસ્કૃત માગધી કથાવાળું.
૫ શ્રી ઉપદેશ પ્રાસાદ ગ્રંથ. મૂળ. વિભાગ ૩ જો. (સ્થંભ ૧૩ થી ૧૮)
૬ શ્રી ઉપમિતિ ભવ પ્રપંચા કથા ભાષાંતર. (સભા તરફથી)
૭ શ્રી મલ્લિનાથ ચરિત્ર ભાષાંતર. (નગીનદાસ કરમચંદ)

(૩) તરતમાં છપાવા શરૂ થશે.

૮ શ્રી ઉપદેશ સપ્તતિકા, અર્થ, વિવેચન યુક્ત. (શ્રાવિકા)
૯ શ્રી ક્ષમાકુલક છાયા, અર્થ, વિવેચન યુક્ત. (શ્રાવિકા)

(૪) તૈયાર થયેલા છે ને થાય છે.

૧૦ શ્રી પરિશિષ્ટ પર્વ ભાષાંતર.
૧૧ શ્રી ઉપદેશ પ્રાસાદ ગ્રંથ-મૂળ. વિભાગ ૪ થો (સ્થંભ ૧૯ થી ૨૪)
૧૨ શ્રી સંબોધ સિત્તરી. મોટી ટીકાના અર્થ યુક્ત.
૧૩ શ્રી તત્ત્વામૃત ગ્રંથ મૂળ, ટીકા સહિત.
૧૪ શ્રી તત્ત્વામૃત ગ્રંથનું ભાષાંતર. વિવેચન સાથે.
૧૫ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય ચરિત્ર (સ્વતંત્ર લેખ)
૧૬ શ્રી ધન્યચરિત્ર ગદ્યબંધનું ભાષાંતર.

જ્ઞાનખાતામાં દ્રવ્યનો સદ્વ્યય કરવા ઇચ્છનારે અમને લખવું. તેની રકમના પ્રમાણમાં કામ બતાવવામાં આવશે, ઉપરના ગ્રંથો પૈકી કેટલાકમાં સહાયની અપેક્ષા છે. (જુઓ નંબર. ૫-૧૦થી૧૬)

સભાની છપાયેલી બુકોની કિંમતમાં વધારો સુધારો.

૧	શ્રી ત્રિ. શ. પુ. ચરિત્ર ભાષાંતર, પર્વ ૭-૮-૯		રૂ. ૩-૦-૦
૨	” પર્વ ૧૦મું.	લીસ્ટમાં રૂ ૧।। છે તેના	રૂ. ૧-૧૨-૦
૩	શ્રી વસ્તુપાળ ચરિત્ર ભાષાંતર.	બુકમાં રૂ ૧। છે તેના	રૂ. ૧-૮-૦
૪	જૈન દૃષ્ટિએ યોગ.	બુકમાં રૂ ા।। છે તેના	રૂ. ૦-૧૨-૦
૫	પાંચ પ્રતિક્રમણ મૂળ શાસ્ત્રી	જૈનશાળામાં રૂ ૦।-	રૂ. ૦-૬-૦
૬	” ” ગુજરાતી શીલા છાપ.	જૈનશાળામાં રૂ ૦ા	રૂ. ૦-૮-૦
૭	બે પ્રતિક્રમણ મૂળ. શાસ્ત્રી	જૈનશાળામાં રૂ ૦-૨-૬	રૂ. ૦-૩-૦
૮	” ” ગુજરાતી	જૈનશાળામાં રૂ. ૦-૨-૬	રૂ. ૦-૩-૦
૯	પ્રતિક્રમણના હેતુ.	પ્રથમ રૂ ૦-૬-૦ તેના	રૂ. ૦-૮-૦
૧૦	શ્રી વિજયચંદ કેવળી ચરિત્ર ભાષાંતર.	પ્રથમ રૂ. ૦-૬-૦ તેના	રૂ. ૦-૮-૦

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

श्री जैन धर्म प्रकाश.

वांच्छा सज्जनसंगमे परगुणे प्रीतिर्गुरौ नम्रता ।
विद्यायां व्यसनं स्वयोषिति रतिर्लोकापवादाद्भयं ॥
भक्तिश्चार्हति शक्तिरात्मदमने संसर्गमुक्तिः खले ।
येष्वेते निवसंति निर्मलगुणास्तैरेव भूर्भूषिता ॥ १ ॥

પુસ્તક ૩૫ મું.] જેઠ-સંવત ૧૯૭૫. વીરસંવત-૨૪૪૫. [અંક ૩ જો.

श्री उपदेश सप्ततिका-अनुवाद.

(લેખક-જૈન યાચક ગીરધર હેમચંદ.)

હરિગીત.

અનુસંધાન પૃષ્ટ ૩૪ થી

સદ્ગુણગણના સાગર બહુશ્રુત ગુરૂનું શરણું લહી,
પૂછી નિરંતર તેમને પરમાર્થ સરળતા આદરી;
શિવમાર્ગ ને નિજ ધર્મને જાણી યથાર્થ સુભાવકે,
નિજ આત્મને બહુ ઉચિત આચરવું સુવૃત્તિ સ્થિર ટકે. ૨૨
અગીતાર્થ જે અલ્પજ્ઞ તેની સેવના કરવાવડે,
હે જીવ ! તારૂં લક્ષ નિશ્ચે ના સમજ નીચે પડે;
એ અસત્સંગથી ઘોર અતિ દુઃખદાયિ ભવમાં ભટકવું,
મટશે નહિ ક્યારે પછી તો મોક્ષમાં ક્યાંથી જવું ? ૨૩.
અન્યાય એજ કુમાર્ગ કુસંસર્ગમાં બુદ્ધિ ભળે;
તે મુગ્ધમતિ નથી છુટતો ધિક્કાર તો તેને મળે;
જે આદરે અન્યાયી લોકપ્રવાહ માર્ગ ત્યજે નહિ,
તેનેજ પરમ આલાપ છે (માટે) પ્રતિશ્રોત[1] માર્ગ ઉચિત સહી. ૨૪
સમુદાય છજ્જીવ નિકાયનો તેને નિજાત્મ સમો ગણી,
રક્ષા કરી તેની અને પરખી ગ્રહે સમકિત મણિ;

૧ સામે પૂરે, લૌકિક નહિ લોકોત્તર-લોકસંજ્ઞાવશ થયા વગર.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

મિથ્યાત્વકાચ ત્યજી અને સિદ્ધાન્તસાર અભ્યાસીને,
સાધુ જગતમાં સત્ય સુખીયા થતા આત્મઉપાસીને. ૨૫
પ્રત્યક્ષ એહ અનર્થકારી કષાયો ક્રોધાદિ જે,
જ્યારે ત્યજાય સમૂળ તે ત્યારેજ આ ચળચિત્ત તે;
સ્થિર થાય ખેદ ટળે અને પામે પ્રશાન્ત સ્વભાવને,
છે તોજ ધર્મપથે સ્વગુણ સ્થિરતા થવી આ આત્મને. ૨૬
ધનધાન્ય બહુવિધ તેમ સમસ્ત કુટુંબ સર્વ અસાર છે,
સારી રીતે સમજી ઉરે ભવ્યાત્મધર્મજ સાર છે;
સાધન કરી લે જેહથી સત્વર સકળ દુઃખો ટળે,
ભવપાર પામી શિવવધુ વરમાળ કંઠ વિષે મળે. ૨૭
બહુ ક્ષણિક એવા વિષયસુખ આસક્તિ ભોગવતો છતો,
જે મુગ્ધ મિથ્યા પંથમાં મુંઝાઇને દુઃખિયો થતો;
તે રાખ માટે જીવ ચંદનકાષ્ટને સળગાવતો,
અતિ મૂર્ખ કાચકખંડ માટે સુરમણિને ગમાવતો. ૨૮
જિનદેવપૂજા સુગુરૂસેવા શ્રવણ તે સત્શાસ્ત્રનું,
કરી ધર્મતત્ત્વ વિચારણા સેવન દ્વિવિધ તપ ધર્મનું;
શુભ સાત ક્ષેત્રે દ્રવ્યનું શુભ દાન આપી અપાવવું,
એ શ્રાવકોને અતિ સુપુન્ય કમાઇ માટે થતું હતું. ૨૯
છે અનંતાનુબંધિ આદિ ભેદ ચારે ક્રોધના,
વળી માન માયા લોભ ગણતાં સોળ ભેદ કષાયના;
એ પ્રગટરૂપ પિશાચ છળથી જગતજીવોને છળે,
છે એજ ભારે દુઃખના દેનાર મનમાં જો ભળે. ૩૦
કોઇ જીવની લઘુતા થવા પામે કદાપિ જેહથી,
એવા અવરના મર્મ રાગ ને દ્વેષના આવેશથી;
કોઇ વખત પણ ન ઉઘાડવાં પરદોષ દૃષ્ટિ ન દેખવી,
જે બુદ્ધિશાળી તે કુશ ધારે સુધર્મની એહવી. ૩૧
[1]અરિહંત દેવ [2]શ્રીસિદ્ધ ભગવન્ [3]સૂરિ [4]પાઠક ને વળી,
[5]જિનચૈત્ય-પ્રતિમા દેખી મન ઉપજે સમાધિ નિર્મળી;
[6]શ્રીસંઘ ચાર પ્રકાર [7]ધર્મ ક્ષમાદિ દર્શક માર્ગના,
[8]ગુરૂ [9]જ્ઞાન શ્રુત [10]દર્શન એ દશનો વિનય કરવો સજ્જના. ૩૨

અપૂર્ણ.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

દિવ્ય પ્રવાસીનું દિવ્ય વર્ણન.

(લેખક-શાહ ભીખાભાઈ છગનલાલ.)

દિવ્ય અમારો દેશ છે, દિવ્ય અમારો વેશ;
દિવ્ય અમારા જીવનમાં, શ્રાવ્ય ક્લેશ નહિ લેશ. ૧
દિવ્ય અમારા દેવ છે, દિવ્ય અમારી સેવ;
દિવ્ય જાપ જપ [1]કામના, દિવ્ય વિધિ સ્વયમેવ. ૨
દિવ્ય ગુરૂ ગુણગણ નિધિ, દિવ્ય અમારો ધર્મ;
દિવ્ય ભાવના મંદિરો, દિવ્ય અમારાં કર્મ. ૩
દિવ્ય સ્થાન ને વાન છે, દિવ્ય ખાન ને પાન;
દિવ્ય જ્ઞાન વિજ્ઞાન છે, ગાન તાન ગુલતાન. ૪
દિવ્ય તાત માતા અને, દિવ્ય ભગિની ભ્રાત;
દિવ્ય અમારી વલ્લભા, દિવ્ય કુટુંબ સુજાત. ૫
દિવ્ય દાન શીલ તપ તથા, દિવ્ય અમારાં પર્વ;
દિવ્ય લોભ માયા અને, દિવ્ય ક્રોધ ને ગર્વ[2]. ૬
દિવ્ય પ્રવાસ નિવાસ છે, દિવ્ય પ્રકાશ વિકાસ;
દિવ્ય અમારા સંગમાં, દિવ્ય રંગ છે ખાસ. ૭
દિવ્ય અમારા રાજ્યમાં, દિવ્ય રાય ઉત્સુક;
દિવ્ય ગોર્ગી દાતાર ને, દિવ્ય ભોગા ભિક્ષુક. ૮

બાવા.

(લેખક-શાહ ભીખાભાઇ છગનલાલ.)

બાવા થવા માટે નહિ બાવા થવું બાવા થવું,
જનવર્ગને વંદાવવા નાહિ કદી બાવા થવું;
ખાવા મલીદા માલને ગાવા બજાવા ના થવું,
નિંદાવવા શુભ વેશને દંભી જીવનમય ના થવું. ૧

* * *

છોને ગમે તે વેશમાં બાવા થવું નિશ્ચિત છે,
હા હા તથાપિ લક્ષ્ય રાખો વેશ દ્રવ્ય પ્રતીત છે;
મન મારવા, વચ્ચ વારવા, તનદેવ તનથી તારવા,
શુભ રીત ઇંદ્રિય જીતવા, બાવા થવું જગ [1]સારવા. ૨

* * *

૧ ઇચ્છા, ૨ લોભ, માયા, ક્રોધ ને માન-આ ચારે કષાયો દિવ્ય એટલે પ્રશસ્ત-પરને હાનિ કરવા માટે નહિ પણ આત્મગુણને પ્રકટ કરવાના સાધન તરીકે વાપરવાના ૧ સારવા-સંભાળ કરવા.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

હોડી મજાની છિદ્ર જો પાડે નહિ બાવા ખરા,
શુભ જ્ઞાન હોકાયંત્રથી[2] નિરખે દિશા બાવા ખરા;
આચાર આવશ્યક હલેસાંથી પરિશ્રમ હોય ના,
શઢ ધારતા ખારો મજાનો, પવન પ્રતિકૂળ વામતા. ૩

* * *

આજ્ઞારૂપી અંકુશથી જે દૂર તે બાવા નહિ,
આજ્ઞા રૂપી અંકુશમાં જગતાત જગબાવા સહિ;
બાવા ચરણ રજ મસ્તકે નામું અહોહો હું સદા,
જગ તારતા જગ [3]ખારવા, બાવા નમું હું સર્વદા. ૪

* * *

સમિતિ અને ગુપ્તિ તથા આચારના આહ્લાદમાં,
નિજહિત ને જગ હિત કેવળ મસ્ત એકજ નાદમાં;
શુભ જ્ઞાન તપ શાંતિ ક્ષમાં, રિપુવર્ગ સાથે વાદમાં;
વરતા વિજય વરમાળ નાખું શિર્ષ તેના પાદમાં. ૫

* * *

સૂક્ત મુક્તાવળી.

(અનુસંધાન–પૃષ્ટ ૪૦ થી)

૨૬ દયાધર્મનું સેવન કરવા સદુપદેશ.

સુકૃત કલપવેલી, લચ્છી વિદ્યા સહેલી,
વિરતિ રમણી કેળી, શાંતિ રાજા મહેલી;
સકળ ગુણ ભરેલી, જે દયા જીવ કેરી,
નિજ હૃદય ધરી તે, સાધિયે મુક્તિ શેરી. ૫૫
નિજ શરણ પારેવો, શ્યેનથી જેણ રાખ્યો,
ષટ્ દશમ જિને[1] તે, એ દયાધર્મ દાખ્યો;
તિણ હૃદય ધરીને, જો દયાધર્મ કીજે,
ભવજળધિ તરીજે, દુઃખ દૂરે કરીજે. ૫૬

ભાવાર્થ—પુન્ય ફળને પેદા કરવા કલ્પવેલી તુલ્ય, લક્ષ્મી અને વિદ્યાની સાહેલી (બ્હેનપણી), ચારિત્રમાં રમણ કરવાના સાધનરૂપ, અને શાન્ત રસરાજને

---

૨ શુભ જ્ઞાન રૂપી હોકાયંત્ર–ધ્રુવને બતાવનાર યંત્ર. ૩ ખારવા, ટંડેલ, કપ્તાન.
૧ સોળમા પ્રભુ શાંતિનાથે.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

રહેવા ઉત્તમ સ્થાનરૂપ સકળ ગુણુભરી જીવદયા જો નિજ દીલમાં ધારીએ તો તેથી આગળ જતાં મોક્ષપદને પામી શકીએ. ૧

જેવી રીતે સોળમા જિનેશ્વર શ્રી શાન્તિનાથજીએ સીંચાણાથી પરાભવ પામતા પારેવાને નિજશરણે રાખી દયાધર્મને દાખવ્યો, તેમ સ્વહૃદયમાં કરૂણાભાવ રાખીને જો દયાધર્મનું સેવન કરવામાં આવે તો ભવસમુદ્રને તરી નિશ્ચે સર્વ દુઃખને દૂર કરી શકાય. ૨

જે વિષય કષાયાદિ પ્રમાદવશ થઇ સ્વપર પ્રાણની હાનિરૂપ હિંસા કરે છે તેને અંત વગરના—અનંત જન્મ મરણનાં અસહ્ય દુઃખ સહેવાં પડે છે. સ્વાર્થવશ જો પરને પરિતાપ ઉપજાવવામાં આવે તો તેથી અનંત ગુણો પરિતાપ પામવાનો પ્રસંગ પોતાને જ આવી પડે છે; આ લોકમાં જ એથી વધબંધન છેદન ભેદન પ્રમુખ અને પરભવમાં નરકાદિનાં દુઃખ સહેવાં પડે છે. પરંતુ જો કોઇ જ્ઞાની ગુરૂની કૃપાથી વિવેક દ્રષ્ટિ ખુલ્લે અને ક્ષમાગુણ પ્રગટે તો દુષ્ટ હિંસાદોષથી બચી અમૃત જેવી અહિંસા યા દયાનો લાભ મેળવી શકાય. સર્વ પ્રાણીવર્ગને સ્વાત્મતુલ્ય લેખી સુખશાતા ઉપજાવવામાં આવે છે તો પરિણામની વિશુદ્ધિથી પોતાને જ આ લોકમાં તેમજ પરલોકમાં અનેક ગુણી સુખશાતા ઉપજે છે. જેવાં બીજ વાવે છે તેવાં જ ફળ મળે છે એમ સમજી સુજ્ઞ જનોએ હિંસારૂપ વિષબીજ નહિ વાવતાં અહિંસારૂપ અમૃતબીજ જ વાવવાં જોઇએ. સંક્ષેપમાં '**પરોપકારઃ પુણ્યાય, પાપાય પરપીડનમ્**' પરોપકાર પુન્ય ફળને માટે અને પરપીડન પાપફળને માટે થાય છે. સત્ય, પ્રમાણિકતા, શીલ અને સંતોષાદિ વ્રત નિયમો આદરી પાળવાનો અંતરંગ હેતુ દયાધર્મની રક્ષા અને પુષ્ટિ અર્થે જ છે. એ મુદ્દાની વાત નિજ લક્ષમાં રાખી શાસ્ત્રવચનને અનુસરવા પ્રમાદરહિત પ્રયત્ન કરવો ઉચિત છે.

૨૭ સત્ય વાણી વદવાનો પ્રભાવ સમજી પ્રિય અને હિતવચન જ ઉચ્ચારવા હિતોપદેશ.

ગરલ[1] અમૃત વાણી, સાચથી અગ્નિ પાણી,
રજુ સમ[2] અહિરાણી, સાચ વિશ્વાસ ખાણી;
સુમસન સુર કીજે, સાચથી તે તરીજે,
તિણુ અલિક[3] તજીજે, સાચ વાણી વદીજે. ૫૭
જગ અપજસ વાધે, કૂડ વાણી વદંતા,
વસુનૃપતિ કુગત્યે, સાખ કૂડી ભરંતા;
અસત વચન વારી, સાચને ચિત્ત ધારી,
વદ વચન વિચારી, જે સદા સૌખ્યકારી. ૫૮

૧ ઝેર અમૃત થાય. ૨ સાપણ પુષ્પમાળા થાય. ૩ અસત્ય.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ભાવાર્થ—પ્રિય પથ્ય અને તથ્ય (મિષ્ટ–મધુર લાગે અને હિતરૂપ થાય એવું) યથાર્થ વચન વદવું–વદવા સદા સર્વદા નિજ લક્ષ રાખનાર આ લોકમાં અને પરલોકમાં બહુ સુખી થાય છે. આ ભવમાં વિશ્વાસપાત્ર બની ભારે પ્રતિષ્ઠા પામે છે અને પરભવમાં સ્વર્ગાદિનાં સુખ પામે છે; તેથી સત્ય વચન જ વદવા દ્રઢ પ્રતિજ્ઞા કરવી ઘટે છે. સત્ય વ્રતના દ્રઢ અભ્યાસથી વચનસિદ્ધિ થવા પામે છે. તેના પ્રભાવથી ઝેર અમૃતરૂપે પરિણામ પામે છે, અગ્નિ જળરૂપ થઈ જાય છે, કાળી નાગણ પુષ્પની માળારૂપ થાય છે, લોકમાં ભારે વિશ્વાસ બેસે છે, દેવતાઓ બહુ પ્રસન્ન થઈ શકે છે અને અંતે ભવસમુદ્રનો પાર પમાય છે. એમ સમજી અસત્ય વાણીનો ત્યાગ કરી અન્ય જનોને પ્રિય અને હિતરૂપ થાય એવી જ સત્ય વાણી વદવી ઘટે છે. ૧

અસત્ય વાણી વદતાં દુનિયામાં અપજશ વાધે છે. કૂડી–ખોટી સાક્ષી ભરતાં વસુરાજાની પેરે લોકમાં ભારે અપવાદ અને દુર્ગતિ થાય છે. આ અતિ અગત્યની વાત નિજ લક્ષમાં સદાય ધારી રાખી કૂડા બોલ, કૂડી સાક્ષી, કૂડાં આળ અને પરતાંત–પરનિંદા કરવાની કૂડી ટેવ સદંતર દૂર કરી સત્ય પ્રતિજ્ઞા દ્રઢપણે ધારી તેનો એવી સારી રીતે નિર્વાહ કરવો કે જેથી આ લોકમાં તેમજ પરલોકમાં સદાય આત્મ ઉન્નતિ જ થવા પામે. ૨. સત્યવ્રતધારી જનોએ શાસ્ત્ર અવિરૂદ્ધ બોલવા સદાય લક્ષ રાખવું જોઇએ. ઉત્સૂત્ર ભાષણ સમાન કોઇ ભારે પાપ નથી અને સશાસ્ત્ર ભાષણ તુલ્ય કોઇ ભારે પુન્ય યા ધર્મ નથી. એ અપેક્ષાએ સત્ય વ્રત પાળવામાં ઘણી સાવચેતી રાખવાની જરૂર છે. શ્રી કાલિકાચાર્ય મહારાજે પ્રાણાન્ત કષ્ટ વખતે પણ જો શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ વચન કહ્યું નહિ તો તેમનો સર્વત્ર યશોવાદ થયો અને તે સદ્ગતિ પામ્યા; તેમ ગમે તેવા વિષમ સંજોગો વચ્ચે પણ જેઓ મક્કમપણે ઉક્ત વ્રતનું સેવન–આરાધન કરે છે તે ઉભય લોકમાં સુખસંપદા પામે છે અને અન્ય અનેક ભવ્ય જનોને પણ માર્ગદર્શક બને છે. સત્યના પ્રભાવ ઉપર અજવાળું પાડે એવા અનેક ઉત્તમ દ્રષ્ટાંતો મળી આવે છે તે નિજ લક્ષમાં રાખી આત્મઉન્નતિ અર્થે સુજ્ઞ જનોએ સત્ય વ્રતનું પાલન કરવું જ જોઇએ.

૨૮ ચોરી કરવાની કુટેવથી થતી ખુવારી સમજી નીતિ આદરવા હિતોપદેશ.

પરધન અપહારે, સ્વાર્થને ચોર હારે,
કુળ અજસ વધારે, બંધઘાતાદિ ધારે;
પરધન તિણ હેતે, સર્પ જ્યું દૂર વારી,
જગ જન હિતકારી, હોય સંતોષ ધારી. ૫૯

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

નિશિદિન નર પામે, જેહથી દુઃખ કોડી,
તજ તજ ધન ચોરી, કષ્ટની જેહ ઓરી;
પરવિભવ હરંતો, રોહિણી ચોર રંગે,
ઇહ અભયકુમારે, તે ગ્રહ્યો બુદ્ધિ સંગે. ૧૦

ભાવાર્થ—દ્રવ્યના લોભથી કુચ્છંદવશ કુબુદ્ધિ ધરીને ચોર લોકો પારકાં ધનને ગમે તે છળ-કપટ કરીને અપહરી લે છે, તેથી તેમનો સ્વાર્થ ઉલટો બગડે છે. તેઓ પોતાનો વખત ભયાકુળ સ્થિતિમાંજ પસાર કરે છે. કયાંય જંપીને બેસી કે શયન કરી શકતા નથી, સુખે ખાઇ પી શકતા નથી; પણ રાતદિન પકડાવા કે દંડાવાનાજ ભયમાં રઝળતા રહે છે. તેમના મનને કયાંય ચેન પડતું નથી. તેની સાથે તેમના કુટુંબ કબીલાના પણ ભોગ મળે છે. કુળની કીર્ત્તિનો લોપ થઇ જાય છે, અને વધ બંધનાદિક કષ્ટ સહવાં પડે છે. ચોરીના અપલક્ષણથી સર્પની જેમ કોઇ તેમનો વિશ્વાસ કરતા નથી. આ ભારે દોષ નિવારવાનો ખરો ઉપાય સંતોષ જ છે. ૧

જેથી જીવને રાત દિવસ અનેક દુઃખનો કડવો અનુભવ કરવો પડે છે તે કષ્ટની ખાણ જેવો ચોરી કરવાનો દોષ જરૂર તજવા જેવો જ છે. રોહિણી ચોર પારકા દ્રવ્યને ખુબ દમથી અપહરી લેતો હતો, તેને અભયકુમારે બુદ્ધિબળથી પકડી લીધો હતો. શ્રી વીરપ્રભુનાં વચનથી જ તે બચવા પામ્યો હતો. પછી છેવટે તેણે વીરપ્રભુનું જ શરણ સ્વીકાર્યું હતું. ૨

પરાઇ નજીવી વસ્તુ ઉચકવાની કે છીનવી લેવાની ટેવ આગળ ઉપર ભારે ભયંકર રૂપ પકડે છે અને જીવલેણ વ્યાધિની પેરે તેના પ્રાણ પણ હરી લે છે. જો શરૂઆતથીજ બાળકો ઉપર નીતિના અને ધર્મના શુભ સંસ્કારો પાડવામાં આવ્યા હોય તો પ્રાય: આવી ભયંકર ભુલો પાછળની વયમાં ભાગ્યેજ થવા પામે છે. સંતતિનું ભલું ઇચ્છનાર માબાપોએ તેવી દરકાર રાખવી જોઇએ અને પોતાનાં બાળકોને સારા નીતિવંત અને ધર્મશીલ શિક્ષક પાસે કેળવવાં જોઇએ. બાળકો જેવું દેખે તેવું સહેજે શીખે છે તેથી તેમની સમીપે-દ્દષ્ટિએ એક પણ અનીતિભર્યું આચરણ ન આવે એવી સંભાળ રાખવી જોઇએ. કવચિત્ દૈવયોગે બાળક એવી કંઈ ભૂલ કરે તો તે માબાપોએ કે તેના શિક્ષકે તેને સમજાવી સુધરાવી લેવી જોઇએ. કેટલાક સુધરેલા દેશોમાં કેદી-ચોરોને પણ સદુપદેશવડે સુધારી શકાય છે તોપછી બીજાઓનું તો કહેવુંજ શું ? ઉદ્યમ અને ખંતથી ગમે તેવાં કઠણ કામ પણ સહેલાં થાય છે. ગમે તેવાં વ્યસન દૂર કરી શકાય છે અને સ્વપર હિત સાધી શકાય છે.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

૨૯ કુશીલ તજવા હિતોપદેશ–પરસ્ત્રી ગમનથી થતા ગેરફાયદા.

અપયશ પડહ વાગે, લોકમાં લીહ ભાગે[1],
દુરજન બહુ જાગે, ને કુળે લાજ લાગે;
સજન પણ વિરાગે, મા રમે એણ રાગે,
પરતિય[2] રસ રાગે, દોષની કોડિ જાગે. ૬૧
પરતિય રસ રાગે, નાશ લકેશ[3] પાયો,
પરતિય રસ ત્યાગે, શીળ ગંગેય ગાયો;
દ્રુપદ જનક પુત્રી[4], વિશ્વ વિશ્વે વિદીતી,[5]
સુર નર મિલી સેવી, શીળને જે ધરંતી. ૬૨

ભાવાર્થ—કામાન્ધ બની પરસ્ત્રીગમન કે વેશ્યાગમન કરવાથી અપયશ વાધે છે, કુળ કલંકિત થાય છે, લોકમર્યાદાનો લોપ થાય છે–સ્વપરસ્ત્રીની કે સ્વપર પતિ પ્રમુખની મર્યાદા રહેતી નથી, દુર્જનોનું જોર વધે છે–દુર્જનતા વધતી જાયછે. સજ્જનોનું મન જેથી વિરક્ત બની જાય છે તેવા પરસ્ત્રી સંબંધી વિષયરસમાં હે મુગ્ધ ! તું રાચીશ નહિ. સ્વસ્ત્રીમાંજ સંતોષ ધરનાર સુખી થાય છે, તે એક પત્નીવ્રતવાન્ લેખાય છે, સ્વસ્ત્રીનો અનાદર કરી પરસ્ત્રીમાં લુબ્ધ બનનારને મહા હાનિ થવા પામે છે. ૧

પરસ્ત્રીના વિષયરાગમાં રંગાવાથી રાવણ જેવો રાજવી વિનાશ પામ્યો અને ઉક્ત વિષયથી વિરક્ત થયેલો ગાંગેય સર્વત્ર યશવાદ પામ્યો. બાળવયથીજ શીલવ્રતધારી જીવિત પર્યંત અખંડ શીલનું પાલન કરવાથી અંતે તે સદ્ગતિ પામ્યો. વળી આખી દુનિયામાં વિખ્યાત થયેલી દ્રૌપદી તથા સીતા નામની સતીને તેની સુશીલતા (સ્વપતિ સંતોષ) ને લીધે અનેક દેવતાઓ અને મનુષ્યોએ સેવી હતી. ૨

જે શુભાશયવંત સ્ત્રીપુરૂષો પોતાના મનને અને ઇન્દ્રિયોને કાબુમાં રાખીને તેમને ઉન્માર્ગે જવા દેતા નથી તેઓ ગમે તેવી તેની કસોટી વખતે પ્રાણપ્રિય શીલવ્રતનું સંરક્ષણ કરી ઉત્તમ સતાસતીઓની પંક્તિમાં લેખાવા યોગ્ય બને છે. આર્ય સતી સતાનાં એવાં અનેક ઉદાર દ્રષ્ટાંતો સુપ્રસિદ્ધ છે. આવાં સુશીલ સ્ત્રીપુરૂષરત્નોને કષ્ટ વખતે દેવતાઓ પણ સહાય કરે છે. તેમનો નિર્મળ યશ જગતમાં સર્વત્ર પ્રસરી રહે છે અને ગમે તેવું દુષ્કર કાર્ય તેઓ સુખે સાધી શકે છે. નિર્મળ શીલનાં પ્રભાવે જ સુદર્શન શેઠની શૂલી ત્રુટી ને સિંહાસન થઇ ગયું હતું. શીલનાજ પ્રભાવે સતી સુભદ્રાએ કૂવામાંથી કાચે તાંતણે બાંધેલી ચાલણીવડે જળ કાઢીને

---

૧ આબરૂ જાય. ૨ પરત્રિયા–પરસ્ત્રી. ૩ રાવણ. ૪ દ્રૌપદી ને સીતા. ૫ આખ વિશ્વમાં પ્રસિદ્ધ થઇ.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ચંપાનગરીનાં દ્વાર ઉઘાડ્યાં હતા અને શીયલનાજ પ્રભાવે સતી સીતાજીને અગ્નિ શીતળ થઇ ગયો હતો. સંક્ષેપમાં શીયલનાં પ્રભાવે વાઘ બકરી જેવા, સર્પ ફુલની માળા જેવો અને સમુદ્ર સ્થળ જેવો થઇ જાય છે એમ સમજી સુજ્ઞ જનોએ નિજ મન અને ઇન્દ્રિયોને મર્યાદામાં રાખી સદાય સુશીલતાજ સેવવી જોઇએ. કુશીળતાથી રાવણ પ્રમુખના થયેલા ભુંડા હાલ જાણી કદાપિ તેનો સંગ કરવો નજ જોઇએ. કુશીલતાથી જગતમાં અનેક માઠાં ઉપનામો મળે છે અને સુશીલતાથી સર્વત્ર યશવાદ ઉપરાંત સદ્ગતિ થાય છે. ઇતિશમ્. **સન્મિત્ર કર્પૂરવિજયજી.**

શ્રી મહાવીર જયંતી પ્રસંગે પવિત્ર શાસન સેવા માટે થયેલી હૃદય સ્ફુરણા.

(લેખક—સદ્ગુણાનુરાગી કર્પૂરવિજયજી)

" પવિત્ર કરીજે રે જીંહા તુઝ ગુણે, શિર વહીએ તુઝ આણ;
મનથી કહીએ રે પ્રભુ ન વિસારીએ, લહીએ પરમ કલ્યાણ.
શ્રી સીમંધર૦ (મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી.)

વ્હાલા બંધુઓ અને બ્હેનો ! આપણે સહુ જ્યારે જ્યારે ચૈત્ર શુદ ત્રયોદશીના દિવસે એક પરમ પુરૂષ, પરમ ઉપગારી, પરમ પવિત્ર, પરમજ્ઞાની અને પરમ અતિશયવાન્, શાસન નાયક, શ્રી મહાવીર પરમાત્માની જયંતી ઉજવવા ઉલ્લસિત ભાવે એકઠા થઇએ ત્યારે ત્યારે આપણે સહુએ આ અતિ અગત્યની વાત અવશ્ય લક્ષમાં રાખવાની છે કે શ્રી મહાવીર પ્રભુ જેવી રીતે પ્રથમ એક સામાન્ય સ્થિતિમાંથી સત્સમાગમ સેવી અનુક્રમે પુરૂષાર્થ યોગે અતિ ઉચ્ચ પદવીને પામી શક્યા, અનાદિ મિથ્યાત્વ, અજ્ઞાન અને મોહનું જોર હઠાવી, પોતાના આત્માને નિર્મળ દર્શન, (સમકિત), જ્ઞાન અને ચારિત્રથી વિભૂષિત બનાવી, ' સવી જીવ કરૂં શાસન રસી ' એવી ભાવકરૂણાથી પોતાના પવિત્ર અંતઃકરણને સુવાસિત કરીને, ત્રિભુવનને પૂજનિક એવી અતિ ઉત્તમ તીર્થંકર પદવીને પામ્યા, તેમ આપણે સહુએ પણ સત્સમાગમનો લાભ મેળવી યથાર્થ જ્ઞાન, શ્રદ્ધા અને ચારિત્રનું શુદ્ધ ભાવથી સેવન કરીને આપણા આત્માને અનાદિ અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વ અને કષાયાદિક દોષોથી ઉદ્ધરવો જોઇએ. અદ્યાપિ પર્યન્ત કુસંગતિથી આપણે જે વિષમ માર્ગે ચઢી ગયા છીએ ત્યાંથી પાછા નિવર્તી હવેથી કેવળ કલ્યાણમિત્રનો જ સંગ કરીને, સ્વપર હિતકારી માર્ગનુંજ સેવન કરી પૂર્વ પુન્યયોગે પ્રાપ્ત થયેલી આ માનવ દેહાદિક ઉત્તમ સામગ્રીને સફળ કરી લેવી જોઇએ. પરમ ઉપગારી પ્રભુ પાસે આજના

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પવિત્ર દિવસે આપણ સહુએ ખરા જીગરથી ' જય વીયરાય ' ના સૂત્ર પાઠમાં ગણધર ભગવંતોએ સૂચવ્યા મુજબ રોજ પ્રાર્થવાનું છે કે, " હે વીતરાગ પ્રભુ! આપ જયવંતા વર્તો! હે જગદ્દગુરૂ! આપના પ્રભાવથી અમને આટલી વસ્તુઓની પ્રાપ્તિ થાઓ! પૂજ્ય પરમાત્મ પ્રભો! એક તો ભવ નિર્વેદ-વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત થાઓ! જન્મ મરણરૂપ અનંત દુઃખમય આ સંસાર સાગરમાંથી અમારો ઉદ્ધાર કરવા સત્ય જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય રૂપી તરવાનું સાધન અમને આપો, જેથી સત્ય માર્ગ સમજવાનું અને સદ્દભાવથી તે માર્ગે પળવાનું અમારાથી સુખે સુખે બની શકે. બીજું હે વીતરાગ પ્રભો! અમને માર્ગાનુસારીપણું-સાધુ તેમજ ગૃહસ્થધર્મ સહેજે પામી શકાય એવા સીધા સરલ અને પ્રમાણિક માર્ગેજ ચાલવા જેવી બુદ્ધિ, શક્તિ અને દ્રઢતા અમને પ્રાપ્ત થાઓ. ત્રીજું આપનાં પવિત્ર શાસનમાં ઉપદિશેલ રત્નત્રયીનું યથાયોગ્ય આરાધન કરીને અમે દુઃખ-કલેશ રહિત અખંડ સુખના ભાગી થવા રૂપ ઇષ્ટ ફળને પામીએ એવું આત્મબળ આપ અમને આપો. ચોથું આ લોક પરલોક (ઉભય લોક) વિરૂદ્ધ દુષ્ટ નિંદનિક કામથી અમે સદંતર દૂર રહીએ એવી સન્મતિ આપ અમને આપો, જેથી અમે સ્વપર હિતકાર્યનુંજ સહેજે સેવન કરી શકીએ. પાંચમું માતપિતા વિદ્યાગુરૂ સ્વામી પ્રમુખ વડીલ જનોનું બહુ માન, સેવા, ભક્તિ અમે સદાય કરતા રહીએ, તેમનો અનાદર, અબહુમાન કદાપિ ન કરીએ એવી સદ્બુદ્ધિ અમને સદાય આપો. છઠું તનથી, મનથી, વચનથી કે ધનથી કોઈનું પણ હિત કરવા અમે સદાય ઉજમાળ રહીએ અને અહિત-આચરણથી અમે વિરમીએ એવી સુબુદ્ધિ અમને સદાય જાગ્રત રહે તેમ કરો. વળી સાતમું સારા ઉત્તમ કલ્યાણકારી ગુરૂનો જોગ મળે, તે સુગુરૂના વચનામૃતનું પ્રેમથી પાન કરી, તેમની એકાન્ત હિતકારી આજ્ઞાનું અખંડ પાલન કરી અમે અમારા અવતારને સફળ કરી શકીએ તેવું આંતરબળ-સામર્થ્ય અમને બક્ષો. ઉપરાન્ત આપના પવિત્ર ચારિત્રનું સ્મરણ અમને સદાય બન્યું રહે, તેનું અમે યથામતિ અને યથાશક્તિ અનુકરણ કરી અમારા આત્માને ઉન્નત બનાવીએ, અમારાં સઘળાં દુઃખ અને કર્મનો ક્ષય કરી શકીએ, અને સમાધિ મરણ તથા બોધિલાભ સરલતાથી મન વચન કાયયોગે આપના પવિત્ર માર્ગને અનુસરવા વડે અમે પ્રાપ્ત કરી શકીએ. એવી નમ્રતા ભરી માગણી અમે વારંવાર આપ સમીપે કરીએ છીએ. "

પરંતુ વ્હાલા બંધુઓ અને બ્હેનો! આ પ્રકારની માગણી પ્રભુની પાસે હમેશાં કરીને કેવળ હાથ જોડીને બેસી રહેવાથી કશું વળે નહિ. આજસુધી પ્રમાદાચરણથી જ આપણે ઘણું એ ગુમાવ્યું છે. સર્વજ્ઞ વીતરાગ પ્રભુનાં એકાન્ત હિત વચનનો અનાદર સ્વચ્છંદ [illegible] કરીને આપચ્છંદે ચાલવું, એટલે કે પોતાનું [illegible]

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કર્તવ્ય ભ્રષ્ટ થવાય એવા માદક પદાર્થ ખાવા-પીવા, નેત્રાદિક નિજ ઇન્દ્રિયોને મોકળી મૂકી દઈ સ્વેચ્છા મુજબ વિષયભોગમાં મગ્ન થઇ રહેવું; કે ધાદિક દુષ્ટ કષાયને વશ થઈ મન વચન અને કાયાસંબંધી ત્રિવિધ તાપથી પીડિત રહેવું, નિરૂદ્યમીપણે બેસી રહી, નકામું આળસ વધારી બુદ્ધિ-શક્તિનો દુરૂપયોગ કરવો, તેમજ નકામી કુથલીઓ કરી, ગપ્પાં સપ્પાં મારી અથવા જે વાત કરવાથી કોઇનું હિત થાય તેમ ન હોય તેવી વાતો કરવામાંજ પોતાનો અમૂલ્ય વખત વીતાવી દેવો, તદુપરાંત અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વાદિક દોષજાળ વધે તેવું તેને ઉત્તેજન આપતાં રહેવું, એ સકળ પ્રમાદાચરણજ લેખી શકાય અને એવાં સ્વચ્છંદ આચરણથીજ આપણી અવદશા થવા પામી છે એ ભૂલવું ન જોઇએ. અને જો હવે કોઇ રીતે દુઃખનો અંતજ આણવો હોય અને સુખનોજ ભેટો કરવો હોય તો અત્યારથી એવાં દુષ્ટ પ્રમાદાચરણથી આપણે સદંતર વિરમવુંજ જોઇએ; એટલુંજ નહિ પણ શિષ્ટ પુરૂષોએ સેવેલા સુખનાજ માર્ગે સાવધાનપણે સંચરવું જોઇએ.

આ વાત આપણે સહુએ ખાસ કરીને હૃદયમાં કોરી રાખવી જોઇએ કે તેજ ભવમાં જેમનો મોક્ષ થવો નિશ્ચિત છે એવા મહાવીર પ્રભુએ છદ્મસ્થ અવસ્થામાં તરૂણ વય છતાં સકળ ભોગ સામગ્રીનો ત્યાગ કરીને દુષ્કર સંયમ આદરી અનુપમ ક્ષમા, મૃદુતા, સરલતા અને સંતોષાદિક પ્રધાન યતિધર્મ ધારી, ગમે તેવા અઘોર પરિષહ ઉપસર્ગોને પ્રસન્નતાથી સહન કર્યા, અતિ દુષ્કર તપ સાઢાબાર વર્ષથી અધિક સમય પર્યન્ત અદીનપણે તપી અને નિર્મળ ધ્યાનને ધ્યાઈ, સર્વ ઘાતી કર્મને ખપાવી, વિશુદ્ધ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર પ્રમુખ અનંતી આત્મસંપદા પ્રાપ્ત કરી; તેમ આપણે પણ તેમના પનોતા પગલે યથાશક્તિ પૂર્વોક્ત પ્રમાદ તજી ચાલવા પ્રયત્ન કરીએ તો આપણા સાચા પુરૂષાર્થના પ્રમાણમાં અવશ્ય આત્મસંપદા પામી શકીએજ. સાવધાનપણે એ મહાપુરૂષના માર્ગે ચાલી આત્મ સંપદા પ્રાપ્ત કરી લેવાથીજ આ માનવદેહાદિક દુર્લભ સામગ્રી પામ્યાની સફળતા છે. એ વાત દીવા જેવી સ્પષ્ટ છતાં આપણે દુષ્ટ પ્રમાદને વશ પડી આ અમૂલ્ય સમય વીતાવી દઇએ તો તે આત્મદ્રોહ કરવા જેવુંજ છે. પૂર્વજન્મમાં કરેલાં સુકૃત્ય યોગે જે દુર્લભ માનવ દેહાદિક સામગ્રી આપણને મળી છે તે જો આમને આમ પ્રમાદમાંજ ગુમાવી દેવામાં આવશે તો તે તથાપ્રકારની સુકૃત્ય કરણી કર્યા વગર ફરી પાછી મળવી મુશ્કેલજ પડશે. ખરેખર ખેદની વાત છે કે ચિન્તામણિ રત્ન જેવો દુર્લભ માનવદેહ મુગ્ધતાથી કેવળ એળેજ ગુમાવી દેવામાં આવે છે.

આ માનવદેહમાંજ નિર્મળ રત્નત્રયીનું યથાવિધિ આરાધન કરીને ઉત્તમ પ્રકારનાં સ્વર્ગનાં તેમજ સર્વોત્કૃષ્ટ મોક્ષનાં સુખ પામી શકાય છે, તેથીજ સમકિતવંતા દેવ દેવીઓ આવા માનવદેહની વાંચ્છા કરે છે. જો આ માનવદેહ પામીને પ્રમાદ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

રહિત રત્નત્રયીનું આરાધન કરી લેવામાં આવે તો તે કલ્પવૃક્ષની પેરે સકળ મનઃકામના પૂરી કરે છે, ઉત્તમ પ્રકારના જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય યોગે અપૂર્વ શાન્તિ ઉપજાવે છે અને અનુપમ ક્ષમા–સમતાયુક્ત બાહ્ય અભ્યંતર તપયોગે સકળ કર્મમળનો ક્ષય કરીને પોતાનું આત્મ સુવર્ણ શુદ્ધ કરી આપે છે. આવો અતિ દુર્લભ માનવદેહ પ્રગટ પામ્યા છતાં કેવળ પ્રમાદને આધીન થઇ રહી, વિષયમાં લુબ્ધ થઇ રહી, કષાયથી અંધ બની જઈ કે વિકથામાંજ મશગુલ થઇ જઇ, તેનો દુરૂપયોગ કરીને જો તે ગુમાવી બેસશું તો પછી આપણી જેવા આત્મઘાતી કોણ?

આ બધા ઉપરથી ફલિત એ થાય છે કે જો આપણે જન્મ મરણ જનિત અનંત દુઃખથી છુટવુંજ હોય તો જેમણે રાગ દ્વેષ અને મોહાદિક દોષ માત્રને જીતી લઇ સર્વથા જન્મ મરણનો અંત કર્યો છે એવા વીતરાગ પરમાત્માના પવિત્ર વચનાનુસારે આપણા કર્તવ્યનું યથાર્થ ભાન, યથાર્થ પ્રતીતિ અને યથાર્થ આચરણ કરવા હવે આપણે કટીબદ્ધ થવું જોઇએ; પણ ખોટાં ખોટાં નકામાં બ્હાનાં બતાવી કાયરતા આદરી પ્રમાદનીજ વૃદ્ધિ થાય તેમ કરવું ન જોઇએ. મહાવીર પ્રભુ જેવા પરમ પુરૂષાર્થવંતની જયંતી ઉજવવાનો એજ પવિત્ર ઉદ્દેશ હોવો જોઇએ. એ મહાપુરૂષના પરમ પવિત્ર જીવનનો પરિચય મેળવી આપણા આત્માને પ્રમાદમાંથી જાગૃત કરવો જોઇએ અને તેમના પવિત્ર ચરિત્રમાંથી બની શકે તેટલું સુંદર અનુકરણ કરીને આપણા વિચાર, વાણી અને વર્તનને પવિત્ર બનાવવા પ્રબળ પુરૂષાર્થ સેવવો જોઇએ. પણ આળસુ બેઠી જેવા બની રહી નકામા વાયદા કરવામાંજ આપણા જીવનનો અમૂલ્ય વખત વીતાવી દેવો ન જોઇએ.

જેવી ભાવના તેવી સિદ્ધિ—મહાપુરૂષોના દ્રઢ સંકલ્પમાંજ સિદ્ધિ રહેલી છે. તેમને ખાત્રી થયેલી હોય છે કે આત્મામાં અનંતી શકિત (સામર્થ્ય) છે. પ્રાપ્ત બુદ્ધિ-શકિતનો જેમ જેમ સદુપયોગ કરવામાં આવે છે તેમ તેમ તેનો વિકાસજ થવા પામે છે. કેવળ તેનો દુરૂપયોગ કરવાથીજ તે તે અળપાઇ જાય છે. 'સવી જીવ કરૂં શાસન રસી' એવી ખરા જીગરની ભાવના સાથે પુરૂષાર્થ કરવાવડે તીર્થંકર જેવી શ્રેષ્ઠ પદવી પ્રાપ્ત થઇ શકે છે એ વાત શ્રી મહાવીર પ્રભુ જેવા પરમ પુરૂષના પવિત્ર ચરિત્ર ઉપરથી સિદ્ધ થઇ શકે છે. એ દીવા જેવી સ્પષ્ટ વાતને આપણા વર્તનમાં ઉતારવાની જરૂર છે. તે વગર કદાપિ આપણી સિદ્ધિ થઇ શકવાની નથી. ખરા હૃદયની ભાવનાની શક્તિ અજબ છે. શુદ્ધ–નિઃસ્વાર્થ ભાવના ભવનો નાશ કરી શકે છે. સહુનું એકાન્ત હિત ચિન્તવન કરવા રૂપ મૈત્રીભાવ, દુઃખી જનોનાં દુઃખ જેમ નષ્ટ થાય તેમ તન મન વચન કે ધનથી બનતો પ્રયત્ન કરવો તે કરૂણાભાવ, સુખી કે સદ્દગુણીને દેખી દીલમાં પ્રસન્ન થવું તે પ્રમોદ કે મુદિતા ભાવ અને ગમે તેવા દુષ્ટ જનો પ્રત્યે દ્વેષ નહિ ધરતાં જો તે કોઇ પણ રીતે સુધરી શકે તો કરૂણાભાવથી તેમ કરવા નહિ તો

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

છેવટે પોતાનુંજ હિત સંભાળી રાખવા રૂપ ઉપેક્ષા અથવા માધ્યસ્થભાવનું સેવન અવશ્ય કરવા જેવું છે. આવી સદ્ભાવનાથી આપણા હૃદયને વાસિત કર્યું હોય તોજ ગમે તે ધર્મકરણી કરતાં આપણુને મિઠાશ આવે છે, રૂચિકર થાય છે, પ્રસન્નતા ઉપજે છે, ખેદ દૂર થાય છે, ગુણ વધે છે અને તે લેખે થાય છે; પરંતુ એ ઉતમ ભાવના વગરની બધી કરણી લુખીલસ જેવીજ લાગે છે. રાગ દ્વેષ અને મોહાદિક દોષ માત્રને દૂર કરી પરમ શાન્તિ પામેલા સર્વજ્ઞ, સર્વદર્શી અને સર્વ શક્તિવંત પ્રભુએ જગતના કલ્યાણ માટે અધિકાર પરત્વે જે હિતકર માર્ગ બાંધ્યો છે તે ભવ્યજનોના હૃદયમાં અંકિત થવો જોઇએ. નિપંક્ષપાતપણે એ ઉતમ બોધનું રહસ્ય વિચારવામાં આવે તો તે ભવ્ય જનોને રૂચિકર થયા વગર રહેજ નહિ; પરંતુ એ બોધના ઉંડાણમાં ઉતરવાની દરકાર અત્યારે તો બહુજ થોડા કરતા જણાય છે એ ખેદની વાત છે. શુદ્ધ તત્ત્વગવેષી જનો ધારે તો તેમાંથી ખરી ઝવેરાત પુષ્કળ પ્રમાણમાં મેળવી શકે એમ છે. મોહ મિથ્યાત્વનાં પડલ ખસે તો શુદ્ધ સમ્યકત્વ અને ચારિત્ર યોગે એ અલભ્ય લાભ મેળવવા ગમે તે દર્શની ભાગ્યશાળી થઇ શકે છે.

સકળ તીર્થંકરો આત્મસંપત્તિમાં તેમજ બાહ્ય અતિશયોમાં સરખાજ હોય છે, તેથી ગમે તે તત્ત્વગવેષી આત્મા ગમે તે તીર્થંકરના ઉત્તમ ચરિત્રમાંથી પોતાના પુરૂષાર્થના પ્રમાણમાં તત્ત્વજ્ઞાનાદિક સદ્ગુણોની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે; પરંતુ શ્રી મહાવીર પ્રભુ વર્તમાન શાસનના નાયક હોવાના કારણે આસન્ન ઉપકારી હોવાથી, એ પ્રભુના પવિત્ર ચરિત્રનું બની શકે તેટલું બારીકીથી અવલોકન કરીને, તેની આપણા આત્મા સાથે તુલના કરીને, આપણી શક્તિ અને યોગ્યતા પ્રમાણે તેનું અનુકરણ કરવું જોઇએ. એમ કરવાની દરકાર રાખીએ તોજ એ અતિ ઉપકારી પ્રભુની જયંતી ઉજવવાની સાર્થકતા લેખી શકાય. તે વગર તો અન્ય લોકોની દેખાદેખી કેવળ તેનું અંધ અનુકરણજ કર્યું કહેવાય. સર્વજ્ઞ પ્રભુનાં શાણા સંતાનોને એવું અંધ અનુકરણ કરવું છાજે નહિ. એમની પવિત્ર ફરજ તો જે જે શુભ કરણી કરવામાં આવે તે તે તેના ઉંડા આશયને સમજી પવિત્ર લક્ષથીજ કરવી જોઇએ. મહાવીર પ્રભુનું પવિત્ર ચરિત્ર ઘણે ભાગે અનેક ભવ્ય જનો પર્યુષણ પ્રસંગે કલ્પસૂત્રમાંથી તેની ટીકાના આધારે ગુરૂમુખે અથવા તેવા કોઈ ગૃહસ્થ સજ્જનદ્વારા પ્રતિવર્ષ સાંભળે છે કે વાંચે છે ખરા પણ જોઇએ એવી સાવધાનતાથી તેનું મનન કે પરિશીલન તો કોઇક વિરલાજ કરતા જણાય છે. પ્રભુના ચરિત્રગ્રંથની કે કલ્પસૂત્રાદિકની જૂદી જૂદી રીતે ભક્તિ કરાતી તો અનેક સ્થળે જોવામાં આવે છે, પરંતુ તેમાંથી અમૃત જેવો ઉત્તમ બોધ મેળવી પોતાની જાતને સુધારી લેવાની દરકાર બહુ જ ઓછી રહે છે, તેથી જ બાહ્ય ભક્તિ પાછળ પુષ્કળ દ્રવ્યવ્યય સાથે પરિશ્રમ ઉઠાવ્યા છતાં સ્વાત્મહિત જોઈએ એવું થઇ શકતું નથી. આ દિશામાં થતી આપણી ગંભીર ભૂલ હવે જલદી સુધારી લેવી જોઇએ.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સામાન્ય રીતે સઘળા તીર્થંકરો, ગણધરો, આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો તેમજ સાધુ પુરૂષો આપણા સહુના એકાન્ત હિત માટે આપ આપણી યોગ્યતા અનુસારે સદાય પવિત્ર બોધ આપવા પ્રયત્ન કરે છે, પરંતુ તેનું પરિણામ આપઆપણી પાત્રતા અનુસારે થતું હોવાથી તે પવિત્ર બોધની અસર સહુ ઉપર સદાય એક સરખી હોઇ શકે નહિ. ચિન્તામણિ રત્ન સમાન શ્રેષ્ઠ ધર્મની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ પ્રકારની પાત્રતા મેળવવા આપણે સહુએ પ્રથમ અવશ્ય પ્રયત્ન કરવો જોઇએ. અક્ષુદ્રતા–ગંભીરતાદિક એકવીશ ઉત્તમ ગુણોના સતત્ અભ્યાસ (સેવન) વડે ઉત્તમ પ્રકારની યોગ્યતા આવી શકે છે. જો વસ્ત્ર ઉપર ઉત્તમ પ્રકારનો રંગ ચઢાવવોજ હોય તો પ્રથમ તેનો મેલમાત્ર દૂર કરી તેને શુદ્ધ કરવું જોઇએ અને ભીંત ઉપર ઉત્તમ ચિત્રામણ આળેખવુંજ હોય તો તેને પ્રથમથી ઘઠારી મઠારીને સાફ આરિસા જેવી ઉજળી કરવીજ જોઇએ. તેવીજ રીતે જો આપણા આત્માને ઉત્તમ ધર્મથી રંગીજ દેવો હોય અથવા તેને ધર્મમય કરીજ દેવો હોય તો અનાદિ રાગ-દ્વેષ અને મોહાદિક દુષ્ટ વિકારોવડે ઉત્પન્ન થતા ક્ષુદ્રતાદિક દોષોનું નિવારણ ગમે તે ઉપાયવડે આપણે પ્રથમજ કરી દેવું જોઇએ. મન વચન કાયાની કે આપણા વિચાર, વાણી અને આચારની એકતારૂપી સરલતા અથવા ભદ્રિકતા, વ્યવહારની શુદ્ધિ, હિતકારી સત્ય માટે પૂર્ણ આદર અને આદરેલી વ્યાજબી પ્રતિજ્ઞાનું અંત સુધી પાલન કરવાનું પવિત્ર લક્ષ આપણામાં સદોદિત રહેવું જોઇએ. ઉત્તમ પ્રકારની કરૂણા, કોમળતા, દાક્ષિણ્યતા, નિપુણતા, કૃતજ્ઞતા, વિનીતતા, શિષ્ટસેવા, પરોપકારિતા અને કાર્યદક્ષતાદિક ગુણોને આપણા હૃદયમાં સારી રીતે ખીલવવા જોઇએ. ન્યાય–નીતિ અને પ્રમાણિકતાદિક માર્ગાનુસારીપણાના ગુણનો સંપૂર્ણ આદર કરવો જોઇએ. જેમ પાયા વગરની ઇમારત ટકી શકેજ નહિ તેમ ઉત્તમ નીતિ–રીતિ વગર ધર્મરૂપી ઇમારત ટકી શકેજ નહિ, એ વાત સુસ્પષ્ટ છતાં આજકાલના મુગ્ધ ધર્મઘેલા લોકો ન્યાય–નીતિ અને પ્રમાણિકતાને બાજુએ મૂકીને તેમજ અનીતિ–અન્યાય અને અપ્રમાણિકતાને આગળ કરીને ધર્મ પ્રાપ્તિને ઇચ્છે છે. આ કંઇ જેવી તેવી ભૂલ નથી. આવડી ગંભીર ભૂલ દૂર કરવા આપણે અવશ્ય પ્રયત્ન કરવો જોઇએ, અને ગમે તે રીતે તેને દૂર કરી દેવીજ જોઇએ. તેમ કર્યા વગર કરવામાં આવતી સઘળી કરણી એકડા વગરના મીંડા જેવીજ જાણવી. તેથી પ્રથમજ સહુ ભવ્યજનોએ માર્ગાનુસારીપણું આદરતાં શીખવું જોઇએ. સર્વજ્ઞ સર્વદર્શી વીતરાગ પ્રભુના નિઃસ્વાર્થભર્યા એકાન્ત હિતકારી ઉપદેશનું રહસ્ય ભવ્યાત્માઓએ ટુંકાણમાં નીચે મુજબ તારવી કાઢેલું નિજસ્મરણમાં સદાય રાખી તે મુજબ વર્તન કરવા અવશ્ય ઉદ્યમ સેવવો, જેથી શીઘ્ર સ્વપરહિતમાં વધારો થવા પામે.

૧ ધર્મબિંદુ પ્રમુખમાં વર્ણવેલા ન્યાયસંપન્ન વિભવાદિક માર્ગાનુસારીપણાના ૩૫ ગુણોનો સતત્ અભ્યાસ રાખવો તથા ધર્મરત્ન પ્રકરણાદિકમાં ઉપ-

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

દિશેલા અક્ષુદ્રતા (ગંભીરતા) પ્રમુખ ૨૧ ગુણોનો પરિચય કરી સર્વજ્ઞદેશિત ચિન્તામણિ રત્ન સમાન શ્રેષ્ઠ ધર્મરત્નની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ પાત્રતા મેળવવી.

૨ જેવડે કર્તવ્યનું ભાન ભૂલી આપણે કર્તવ્ય ભ્રષ્ટ થઇ જઇએ એવા માદક ખાનપાનથી પરહેજ (દૂરજ) રહેવું.

૩ જે જે મન ગમતા શબ્દ રૂપ રસ ગંધ અને સ્પર્શ (વિષયો) માં મુગ્ધ હરિણાદિકની પેરે ફસાઈ જઇ અંતે આપણે અપાર હાનિ સહીએ છીએ તે તે વિષયવિકારોથી વિરમવા વિવેકસર પ્રયત્ન કર્યા કરવો. તે તે ઇન્દ્રિયોનું વખતો વખત દમન કરવા અને ખરી શાન્તિ અનુભવવા વિવિધ પ્રકારની તપશ્ચર્યાઓ કરવી, તેમાં જ્ઞાન ધ્યાન વિનય વૈયાવચ્ચાદિકવડે અંતર શુદ્ધિ કરવા સાથે અનશનાદિક બાહ્ય તપસ્યાઓ કરવી.

૪ જે ક્રોધ માન માયા અને લોભ રૂપ ચાર કષાયોવડે જોતજોતામાં આપણું સર્વસ્વ નષ્ટ થઈ જાય છે તે ચારે દુષ્ટ કષાયોને નિવારવા માટે ઉત્તમ પ્રકારની ક્ષમા, મૃદુતા, સરલતા અને સંતોષનું સદાય સેવન કરવું.

૫ જે આલસ્ય-પ્રમાદવડે આપણી અવદશા થઇ છે તેને દૂર કરવા ગમે તે રીતે સદુદ્યમ સેવવા ખંતથી પ્રયત્ન કરવો.

૬ જે વાતથી ખરી રીતે સ્વપર કોઇનું હિત થાય એમ ન હોય તેવી નકામી કુથલીઓ કરવાની કુટેવ તજી દઇને જેથી પોતાનું તેમજ પરનું હિત થઈ શકે એવી સાચી શાસ્ત્રની કે અનુભવની જ વાત કરવાની ટેવ પાડવી.

૭ જે જે કારણથી વારંવાર જન્મ મરણ થવાના કારણ રૂપ (સંસારના હેતુ રૂપ) રાગ દ્વેષ અથવા ક્રોધાદિક કષાય પેદા થાય અથવા વૃદ્ધિ પામે તે તે કારણોથી કાળજી રાખીને દૂર રહેવું અને જે જે કારણોથી તે રાગાદિક દૂર થાય અથવા ઓછા થાય તેવાં કારણોનું સતત સેવન કરવું, જેથી આત્મા ત્રિવિધ તાપને શમાવી સહજ શીતળતાને પામી શકે.

૮ મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, (અસંયમ), દુષ્ટ વિચાર, વાણી અને આચરણ, વિષય વિકાર, હાસ્ય, રતિ અરતિ, ભય, શોક અને દુગંચ્છાદિક દુર્ગુણો અવશ્ય વર્જવા કે જેથી કર્મબંધ થતો અટકે.

૯ જેથી ખરૂં સ્વપર હિત ચિન્તવન કરાય તેજ ખરી મૈત્રી, આ ભવ પરભવ સંબંધી દુઃખનો અંત કરવામાં આવે તેજ ખરી કરૂણા, ખરા સુખ-કે સદ્દગુણ-મૂર્તિને નિરખી દીલ રાજી થાય તેજ ખરો પ્રમોદ અને ગમે તેવા પ્રચંડ પાપી જીવ ઉપર પણ ક્રોધ કે દ્વેષ નહિ કરતાં સમભાવે રહેવું તેજ માધ્યસ્થ ભાવ. ખાસ આદરવા યોગ્ય જાણવો, જેથી સ્વપર આત્મઉન્નતિમાં વધારો જ થવા પામે.

For Private And Personal Use Only

૧૦ અહિંસા (દયા), સત્ય, અસ્તેય (પ્રમાણિકતા), બ્રહ્મચર્ય અને અસંગતા (મમત્વ ત્યાગ) રૂપ પાંચ મહાવ્રતોનું સર્વથા પાલન કરવાનું સહતા પરિણામે બની ન શકે તો ગૃહસ્થ યોગ્ય-અણુવ્રતાદિકનું તો અવશ્ય પાલન કરવું તેમજ ભક્ષ્યાભક્ષ્યનો વિવેક પણ અવશ્ય રાખવો. ઇતિશમ્.

वस्तुपाल विरचित नरनारायणानन्द महाकाव्य.

આ મહાકાવ્ય વડોદરા નરેશ શ્રી ગાયકવાડની ઓરિએન્ટલ સીરીઝ-પૂર્વીય ભાષાની પુસ્તકમાલામાં બીજા પુષ્પ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયેલ છે. તેનો પરિચય કરાવતાં હિન્દી માસિક ' સરસ્વતી ' ના સંપાદક જણાવે છે કે:—

નરનારાયણાનંદ-મહાકાવ્યના પ્રણેતા ધોલકા (ગુજરાત)ના ચક્રવર્તી રાજા વીરધવલના મહામંત્રી વસ્તુપાલ છે. આ પુરૂષ મહા વિદ્વાન્, પરમ દાની, મહા કવિવત્સલ અને મહાવીર હતા, તે સ્વયં ઘણા સારા કવિ હતા. આબુના પહાડ પર તેમના બનાવેલા મંદિર હજુ સુધી તેમના કીર્ત્તિ-કલાપનો પરિચય કરાવે છે, અનેક પ્રશસ્તિઓ અને શિલાલેખોમાં તેમની પ્રશંસા લખેલી મળી આવે છે. પ્રબંધચિન્તામણિ અને ચતુર્વિંશતિ પ્રબંધમાં પણ તેનું કીર્ત્તિગાન છે. તે સિવાય સોમેશ્વર, અરિસિંહ, બાલચંદ્ર આદિ કવિઓએ તેના મહિમાનાં ગાન ગાયાં છે. બાલચંદ્રે વસન્તવિલાસ નામનું એક મહા કાવ્ય અને જિનહર્ષે વસ્તુપાલચરિત નામનો એક ગ્રંથ લખી તેની કીર્તિને અજરામર કરી છે. તેનું બીજું નામ વસન્તપાલ પણ હતું. તે એટલો ઉદાર હૃદય હતો કે ૧૮ કરોડ રૂપિયા ખર્ચ કરી તેણે હજારો-લાખો ગ્રંથ લખાવી જૈનભંડારો ભરી દીધા હતા. મુસલમાનો પણ તેની પ્રજા હતી તેટલા માટે તેણે ૬૪ મસજીદો બંધાવી હતી, તળાવ, કુવા, મંદિર, ઔષધાલય, પાન્થશાલાઓ આદિ તેણે કેટલાં બંધાવેલ તેની ગણતરી થઇ શકે તેમ નથી.

વસ્તુપાલના રચેલા આ મહા-કાવ્યમાં ૧૬ સર્ગ છે, તેમાં કૃષ્ણાર્જુનની મૈત્રી, ગિરનાર પર્વતપર તેનું ભ્રમણ અને અર્જુનદ્વારા સુભદ્રાનું હરણ વર્ણવેલ છે. મુખ્યકથા આટલીજ છે. ચંદ્રોદય, સુરાપાન, પુષ્પાવચય આદિ વર્ણનોનો વિસ્તાર એટલા માટે કરવામાં આવ્યો છે કે જેથી આ કાવ્ય મહાકાવ્યનાં લક્ષણોથી સમન્વિત થાય. વસ્તુપાલનો સમય ઇ૦ સ૦ ના તેરમા શતકનો ઉત્તરાર્ધ છે, આ સમયે આ કાવ્યનું નિર્માણ થયું છે.

વસ્તુપાલની કવિતા ઘણી હૃદય-હારિણી છે. તેનાં પદ્યોનું અવતરણ તેની

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પછી થયેલા અનેક કવિઓએ પોતાપોતાના ગ્રંથોમાં કર્યું છે. કવિઓને માટે તો તે કલ્પવૃક્ષ જ હતો. સોમેશ્વર, હરિહર, દામોદર, નાનક, જયદેવ, મદન આદિ કવિ તેની કૃપાથી ન્યાલ થઇ ગયા હતા. તે કવિઓએ આને લઘુ ભોજરાજની પદવી આપી હતી; પરન્તુ વસ્તુપાલ પોતાને તો સરસ્વતીનો ધર્મપુત્ર સમજતો હતો. તેણે પોતે મહાકાવ્યમાં લખ્યું છે કેઃ—

नरनारायणानन्दो नाम कन्दो मुदामिदम् ।
तेने तेन महाकाव्यं वाग्देवी धर्म्मसूनुना ॥

આ પછી પુસ્તકના અંતમાં તેણે પોતાની અલ્પજ્ઞતા અને નમ્રતા બતાવવાની સાથે એપણ લખ્યું છે કે આ કાવ્યનું નિર્માણ મેં ' सपदि ' એટલે ઘણી ઉતાવળથી કર્યું છે; આથી અવલોકન કરતી વખતે પંડિતોએ કૃપાપૂર્વક તેના દોષ દૂર કરી લેવા—જેમકે

उद्भास्वद् विश्वविद्यालयमयमनसः कोविदेंद्रा वितंद्रा,
मंत्री वद्धांजलिर्वो विनयनतशिरा याचते वस्तुपालः ।
अल्प प्रज्ञाप्रबोधादपि सपदि मया कल्पितेऽस्मिन्प्रबन्धे,
भूयो भूयोऽपि यूयं जनयत नयनक्षेपतो दोषमोषम् ॥

એક કવિએ આની કવિતાની પ્રશંસા આ પ્રકારે કરી છેઃ—

पीयूषादपि पेशलाः शशधरज्योत्स्ना कलापादपि,
स्वच्छा नूतनचूतमंजरिभरादप्युल्लसत्सौरभाः ।
वाग्देवीमुखसामसूक्तविशदोद्गारादपि प्रांजलाः
केषां न प्रथयन्ति चेतसि मुदः श्री वस्तुपालोक्तयः ॥

અર્થાત્—વસ્તુપાલની ઉક્તિઓ પીયૂષથી (અમૃતથી) પણ અધિક પેશલ, કલાધરની કલાઓથી પણ અધિક સ્વચ્છ, આંબાની મંજરીની સુગંધીથી પણ વધારે સુગન્ધપૂર્ણ અને સરસ્વતીના મુખથી નિકળતા સામ–ગાનથી પણ અધિક પ્રાંજળ છે. આ દશામાં કોણ એવો છે કે જેના હૃદયને તે મોદથી મત્ત ન કરી દે.

આવા લોકોત્તર કવિના આ મહાકાવ્યની એક પ્રતિ પાટણના પુસ્તક ભંડારમાંથી મળી. તે વિક્રમ સંવત્ ૧૪૭૭ માં લખેલી છે. તેના આધારપરથી આ કાવ્યનું સંપાદન થયું છે. સુન્દર, સાફ અને મોટા ટાઇપમાં સારા કાગળ ઉપર તે છપાયેલ છે. આરંભમાં વસ્તુપાલ અને તેની પત્ની–યુગ્મની મૂર્ત્તિઓનું એક ચિત્ર છે. આબુમાં વસ્તુપાલનાં મંદિરમાંથી આ મૂર્ત્તિઓનું ચિત્ર પ્રાપ્ત કરેલું છે. પુસ્તકારંભે

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

એક ગવેષણાપૂર્ણ પ્રસ્તાવના અંગ્રેજીમાં છે, અને અંતમાં કેટલાંક પરિશિષ્ટ છે. તેમાં વસ્તુપાલ કૃત એક સ્તોત્ર અને કેટલીક સૂક્તિઓ છે. વસ્તુપાલની કીર્ત્તિ અને દાન વિષયે જે કંઈ લખેલી વાતો છે, તે વાતો ત્રણ ચાર ગ્રંથોમાંથી ઉતારેલી છે.

તે વાંચવાથી ભોજપ્રબંધજેવો આનંદ અને કૌતુહલ ઉત્પન્ન થાય છે. તેના થોડા નમૂના લઈએ. પોતાના સ્વામી વીરધવલ મરણ પામવાથી વસ્તુપાલે આ પ્રકારે દુઃખ પ્રકાશન કર્યું છેઃ—

आयान्ति यान्ति च परे ऋतवः क्रमेण,
संजातमत्र ऋतु युग्मगत्वरन्तु ।
वीरेण वीरधवलेन विना नितान्त,
वर्षा विलोचनयुगे हृदये निदाघः ॥

'ઋતુ તો યથાક્રમે આવે છે ને ચાલી જાય છે, પરન્તુ વીરધવલ વિના હવે જે ઋતુ આવી છે તે કદિ પણ ચાલી જનારી નથી. નેત્રયુગ્મમાં તો વર્ષા સદાને માટે ઉપસ્થિત થઈ ગઈ છે અને હૃદયમાં સદાને માટે ગ્રીષ્મઋતુ છે--ઉન્હાળો આવ્યો છે.' આ વસ્તુપાલની સૂક્તિનું ઉદાહરણ થયું.

હવે કવિઓએ તેના દાનાદિ સંબંધી શું કહ્યું છે તેના પણ એક બે નમુના સાંભળીએ:—

એક વખત વીરધવલે વસ્તુપાલને ઘણું ધન આપ્યું, પરન્તુ તેણે પોતાને ઘેર પહોંચ્યા પહેલાંજ કવિઓ, પંડિતો અને અન્ય દાનપાત્રોને આપી દીધું. તેના ખાલી હાથ થયા કે તેપર એક કવિએ તેને એવો શ્લોક સંભળાવ્યો કે:—

श्रीमन्ति दृष्ट्वा द्विजराजमेकं पद्मानि संकोचमवाप्नुवन्ति ।
समागतेऽपि द्विजराजलक्षे सदा विकासी तव पाणिपद्मः ॥

અર્થાત્--એકજ દ્વિજરાજ (ચંદ્રમા) ને દેખી શ્રીમાન (શોભાશાલી) કમળ સંકુચિત થઈ જાય છે, પરંતુ એક તો શું પણ એક લાખ દ્વિજરાજ (બ્રાહ્મણો) ના આવી જવાથી પણ આપનો પાણિપદ્મ (હસ્તકમલ) વિકસિતજ બની રહે છે-તે બંધ થતોજ નથી.

આ સાંભળી વસ્તુપાલે પોતાનું મસ્તક નીચું કર્યું. તેને શરમ આવી કે તે વખતે પોતાની પાસે દેવા માટે કાંઈ પણ નથી. આ કવિને શું આપું ? એવા વિચારથી નીચું મ્હોં રાખી પૃથ્વી તરફ જોવા લાગ્યો. કવિ તેની ચેષ્ટાથી તેનું હૃદય ઓળખી ગયો ને તત્કાળ ફરી બોલી ઉઠ્યો:—

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एकस्त्वं भुवनोपकारक इति श्रुत्वा सतां जल्पितं,
लज्जानम्रशिरा धरातलमिदं यद् वीक्षसे वेद्मि तत् ।
वाग्देवी वदनारविन्दतिलक श्रीवस्तुपाल ध्रुवं,
पातालाद् बलिमुद्दिधीर्षुरसकृन्मार्गं भवान् मार्गति ॥

'આપ એકલા મહીતળના જ નહિ, કિન્તુ આખા ભુવનના ઉપકારકર્તા છો એવું સજ્જનોના મુખથી સાંભળી આપ લજ્જિત થઇ નીચે જમીન પર પોતાની આંખો ઠેરવી છે તેનું કારણ હું સમજી ગયો છું. પાતાળમાં પરાણે જે બલિને હાંકી કાઢ્યો છે–દાબી દીધો છે, તે બલિનો ઉદ્ધાર કરવા માટે આપ માર્ગ શોધી રહ્યા છો! આપ એ વિચારી રહ્યા છો કે જમીનને કેવી રીતે ફાડી પાતાળમાં ચાલ્યો જાઉં અને ત્યાંથી બિચારા બલિને કાઢી લાવું !'

આ સાંભળી વસ્તુપાળે સોનાની જીભ બનાવી તે કવિને આપી.

એક વાર દેવપત્તન નામના નગરથી કોઇ પૂજારી ભટ્ટ આવ્યા. તેને વસ્તુપાળે પૂછ્યું–'કહો, શિવજીની પૂજા બરાબર થાય છે ને?' આથી તે લોકોએ કહ્યું કે:—

नादत्ते भसितं सितं सचिव ते कर्पूरपूरं स्मरन्,
कौपीने न च तुष्यति प्रभुरसौ शंसन्दुकूलानि ते ।
दिग्धो दुग्धभरैर्जलेषु विमुखः श्री वस्तुपाल त्वया,
कर्पूरागुरुपूरितः पशुपतिर्नो गुग्गुलं जिघ्रति ॥

'મંત્રિ મહારાજ! અમારી પાસેથી પશુપતિના હાલ પૂછશો નહિ. અમારી કરેલી પૂજા તે ગ્રહણ જ કરતા નથી. આપના કર્પૂર–પૂરને યાદ કરીને તે સફેદ ભસ્મને લગાડવા આપતા નથી. તે તો આપના બહુમૂલ્ય દુકૂલોની પ્રશંસા જ કર્યા કરે છે, તેથી લંગોટીથી તેમને તૃપ્તિ થતી નથી. જળથી પણ તેને સંતોષ નથી થતો, કેમકે તે તો આપના દુગ્ધનું જ સ્મરણ કર્યા કરે છે. અને આપે તેને કર્પૂર અને અગરૂથી એટલા ભરપૂર કરી દીધા છે કે હવે તે ગુગળ સુંઘતા જ નથી.'

આ લોકોને મંત્રીએ દશ હજાર રૂપિયાનું દાન આપ્યું.

એકવાર **અમરચંદ્ર** મુનિના દર્શનાર્થે વસ્તુપાળ ગયા. મુનિજી કાવ્યચર્ચા કરી રહ્યા હતા. દરવાજા પર પહોંચતાં જ મંત્રીએ મુનિમહારાજને આ શ્લોકાર્દ્ધ કહેતાં સાંભળ્યા કે—

असारे खलु संसारे सारं सारंगलोचना ।

'આ અસાર સંસારમાં ખરેખર સાર તો મૃગનયની સ્રી જ છે.'

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

આ સાંભળી વસ્તુપાળને આશ્ચર્ય અને ખેદ થયાં, ને મનમાં બોલ્યા કે—' આ મુનિ ધર્મને સ્ત્રીઓની ચર્ચા કરી રહ્યા છે ! ' મંત્રીજી તો અંદર આવી મુનિજીને વંદન કર્યા વગર બેસી ગયા. મુનિમહાશય આનું કારણ સમજી ગયા. તેથી તત્કાળજ તેમણે પૂર્વોક્ત શ્લોકાર્દ્ધની પૂર્ત્તિ આ પ્રકારે કરી કે—

यत्कुक्षिसम्भवा एते वस्तुपाल ! भवादृशाः ।

' કેવી સ્ત્રી સારરૂપ છે કે જેની કુખમાંથી હે વસ્તુપાળ આપની જેવા ઉત્તમ પુરૂષો ઉત્પન્ન થયા કરે છે. '

આ સાંભળી વસ્તુપાળનો ક્ષોભ જતો રહ્યો અને તેણે શ્રદ્ધાપૂર્વક અમરચંદ્ર મુનિને વન્દન કર્યું.

આવીજ બીજી પણ અનેક સૂક્તિઓ અને વસ્તુપાળની પ્રશંસાથી પૂર્ણ કવિતાઓ આ પુસ્તકના અંતે પરિશિષ્ટોમાં છે. આ પુસ્તકનું મૂલ્ય સવા રૂપિયો છે.

આ પ્રમાણે જે પરિચય આપ્યો છે તે આપણા જૈન સાક્ષર સ્વ૦ ચિમનલાલ ડાહ્યાભાઈ દલાલ એમ. એ. ની વિદ્વત્તાપૂર્ણ પ્રસ્તાવનામાંથી જૈનેતર વિદ્વાન્–હિન્દી સરસ્વતી માસિકના સંપાદકે ઉતારેલ છે તેમાંથી લઇને આપ્યો છે. ઉક્ત દલાલ મહાશય હમણા આપણી સમાજના દુર્ભાગ્યે સ્વર્ગવાસ પામ્યા છે. મંત્રીવર્ય વસ્તુપાળના ચરિત્રનું ભાષાંતર જૈનધર્મ પ્રસારક સભાએ હમણાં જ બહાર પાડ્યું છે. તે મંત્રી સંબંધી ઘણું લખાય અને બોલાય તેવું છે, તેથી વિદ્વાનો તેમનું ચરિત્ર હાલની શૈલીએ સ્વતંત્રતાથી લખવા પ્રેરાશે.

મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઇ.
બી. એ. એલ. એલ. બી.

वचनामृत.

(સંગ્રાહક—ઝવેરી નંદલાલ વનેચંદ —ધોરાજી.)

૧ જે થાય તે યોગ્ય થાય છે એમ માનવું.
૨ સુખ અને દુઃખ દુનિયામાં બન્ને સમાન છે.
૩ જીવોને જેટલી શાંતિ આપશો તેટલી તમને મળશે.
૪ શાંતિ જોઇતી હોય તો ઇચ્છા અને અભિમાન દૂર કરો.
૫ હમેશાં ઉદ્દેશ સારો રાખો, કાળાંતરે તે સ્વભાવ રૂપ થઇ શાંતિ આપશે.

For Private And Personal Use Only

૬ બીજાનું જે વર્તન તમને ખોટું લાગે તેવું તમારે ન કરવું.
૭ તમારૂં મુખ્ય નિશાન ન ચૂકાય તે ખાસ ધ્યાનમાં રાખો.
૮ કોઇ તરફ શત્રુભાવ રહેવો ન જોઇએ.
૯ વાવો તેવું લણો, કરો તેવું પામો, આપો તેવું લીઓ.
૧૦ સારાં કર્મ સારાનો વધારો કરે છે, ખરાબ કર્મ ખરાબનો વધારો કરે છે.
૧૧ ખરાબ વિચારોને બહાર કાઢો એટલે તે જગ્યા સારા વિચારોથી પૂરાશે.
૧૨ સારા વિચારો કરો, તેથી ખરાબ વિચાર કરવાનો વખત નહિ મળે.
૧૩ વિચાર કર્યા પછીજ બોલવાની ટેવ પાડો.
૧૪ અન્યનો તિરસ્કાર કરવા કરતાં દયાવડે તેને સુધારવા પ્રયત્ન કરો.
૧૫ ભલા કહેવડાવવા કરતાં ભલા થવું તેને વધારે ઉત્તમ છે.
૧૬ લોકો સારા કહેતાં હોય તો સારૂં વર્તન રાખો.
૧૭ તમને લોકો ખરાબ કહેતા હોય તો તમારી ભૂલો શોધી કાઢી સુધરવા પ્રયત્ન કરો.
૧૮ સાત્વિક ખોરાકથી સ્થૂલ દેહ શુદ્ધ થાય છે.
૧૯ સત્ય વિચાર અને સત્ય ઇચ્છાથી તેજસ અને કાર્મણ દેહ શુદ્ધ થાય છે.
૨૦ નમૃતા એ ઘણા ગુણોનું મૂળ બીજ છે.
૨૧ જેમ જેમ આપણે આપણા દોષો કબુલ કરીએ છીએ તેમ તેમ નમૃતામાં વધારો થાય છે.
૨૨ નમૃતાથી સહનશીળતાનો ગુણ આવે છે.
૨૩ રાગદ્વેષનો નાશ થાય તોજ મન સ્થિર થાય.
૨૪ નિરંતર રાત્રીએ સુતી વખતે પોતાનું દિવસ સંબંધી વર્તન તપાસી જાઓ.
૨૫ ચોરી, વ્યભિચાર અને હિંસા એ શરીરના મોટામાં મોટા દોષો છે.

वर्णविघातक लग्नबील अने जैनधर्म.

ઓન. મી. પટેલ ધારાસભામાં એક કાયદો પસાર કરાવવા ઇચ્છે છે. જેના અનુસારે કોઇ પણ જ્ઞાતિવાળો પુરૂષ અન્ય કોઇ પણ જ્ઞાતિવાળી કન્યા સાથે વિવાહથી જોડાઇ શકે. આ બીલની સામે અત્યાર સુધીમાં સંખ્યાબદ્ધ વિરૂદ્ધ પત્રો પ્રગટ થઇ ચૂક્યા છે. લગભગ હિંદુ માત્ર આ બીલથી વિરૂદ્ધ છે, માત્ર ગણ્યા ગાંઠયા મનુષ્યોજ તેને અનુમત છે. તેવા સમયમાં પંડિત બહેચરદાસ મુંબઇ માંગરોળ સભા-

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

દ્વારા જાગૃત થયા છે અને પોતાની શોધખોળ તથા બહુ શ્રમથી એકત્રિત કરેલ દલીલોથી જૈનોને પ્રબોધ્યા છે એથી એમની શાસ્ત્રના સમ્યક્ પરિણમન સંબંધે લાયકાત કેટલી છે તે પુરવાર થઇ ચૂકયું છે.

તેમણે દેવદ્રવ્ય સંબંધી આપેલા ભાષણમાં પણ મૂળ સૂત્રો (આગમો) નેજ વળગી રહી અનેક બાબતો ચર્ચી છે તે ઉપરથી તો તેઓ પૂર્વના અનેક ધુરંધર આચાર્યો કરતાં પણ એટલા આગળ વધી ગયેલા જણાય છે કે તે ઉપરથી તેમની જૈન મંતવ્યો ઉપર કેટલી શ્રદ્ધા છે ? તથા તેમને પંડિતમન્યતાનો અતિરેક કેટલો છે તે સ્પષ્ટ સમજી શકાય છે. આશ્ચર્ય જેવું એ છે કે તે સભાના સુજ્ઞ પ્રમુખ પણ ગમે તે કારણથી પોતાના વિચારોમાં નિડરતા તો બતાવી શકયા નથી. બહેચરદાસને આપણે સ્વતંત્ર વિચારકને બદલે સ્વચ્છંદ વિચારક કહીએ તો તે ન્યાયયુક્ત ગણાય.

· પંડિતજીને તેમણે કરેલી દલીલો જોતાં આગમોનું સારૂં જ્ઞાન હશે એમ આપણે માનવું જોઇએ. લેખકને તો તેવું ઉંડું જ્ઞાન ન હોવાથી તેણે સામાન્ય રીતે પોતાના વિચારો દર્શાવ્યા છે. સુજ્ઞો તેની યથાર્થતા વિચારી શકશે.

પંડિતજીએ જ્યાં ત્યાં આગમનેજ અગ્રપદ આપી ચર્ચા કરી છે. આગમો અલબત્ત માન્યજ છે પણ તે સાથે પંચાંગી તથા અન્ય ધર્મગ્રંથોની ઉપેક્ષા તેઓ શા કારણથી કરે છે ? અને તેમ કરવાની સત્તા તેમણે કયાંથી પ્રાપ્ત કરી છે ? શું પૂર્વાચાર્યોની તે તે રચનાઓ આગમને અનુસરીને નથી ? તેનો તેઓ ખુલાસો કરશે ? કારણ કે પોતપોતાના યુગ (સમય) ને ધ્યાનમાં રાખી પૂર્વ મહાપુરૂષો જે જે રચનાઓ કરે અને જેને પછીના આચાર્યો માન્ય રાખે તેને આપણે પણ આગમ જેટલુંજ માન આપવું જોઇએ. આપણે માટે તો તે પણ આગમોજ છે. આગમ તો અગમ્ય અર્થથી ભરેલા છે. તેનું રહસ્ય સંસ્કૃત કે પ્રાકૃત ભાષાસાહિત્યનું જ્ઞાન માત્ર મેળવવાથી મળી શકતું નથી. તેમ હોત તો પૂર્વાચાર્યોએ તેની ઉપર ટીકા, ચૂર્ણી કે ભાષ્ય આદિ રચવાની તસ્દીજ ન લીધી હોત. વસ્તુત: આગમોનું યથાર્થ જ્ઞાન તે મૂળ માત્ર વાંચવાથી નથી મળી શકતું પણ પંચાંગીનું સૂક્ષ્માવલોકન કરવાથીજ મળી શકે છે એ પંડિતજીએ સમજવું જોઇતું હતું. માત્ર આગમનેજ આગળ કરવાથી એટલે અંશે તેમણે સ્થાનકવાસીપણું સ્વીકાર્યું છે અને અનેક મહાપુરૂષોનું ગૌરવ ઘટાડવાનું મહા સાહસ કર્યું છે અને એમ કરીને પોતાની વિદ્વતાનો જૈનોને પરિચય કરાવ્યો છે જે અતિ શોચનીય છે. આ પરિણામ ' શ્રાવકો સૂત્ર ન વાંચી શકે ' એ પ્રકારના પ્રતિબંધનો ભંગ કરવાથી આવેલું આપણે નિર્વિવાદપણે માની શકીએ અને એથી તો શ્રાવકોમાં સૂત્રો વાંચવા જેટલું ગાંભીર્ય તથા યોગ્યતા

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ન હોઇ શકે, એ સ્હેજે સિદ્ધ થાય છે અને એથી એ પ્રતિષેધ યોગ્ય છે એમ પણ સ્હેજે સમજી શકાય છે.

ધર્મસંગ્રહમાં તો ખુલ્લું કહ્યું છે કે 'સમાન કુળ તથા શીલવાળા મનુષ્યો સાથે વિવાહ કરવો.' શ્રીમાન હરિભદ્રસૂરિ વિગેરેએ પણ ધર્મબિંદુ આદિ ગ્રંથોમાં તેમજ કહેલું છે. હવે વિચારણીય છે કે ઢેઢ અને બ્રાહ્મણ કે વૈશ્ય અને શુદ્રનાં કુળ અને શીલનું સામ્ય કોઇ કાળે હોઇ શકે ? કુળમાં તો પ્રત્યક્ષ ઉચ્ચ-નીચતા છે. અને શીલ-આચારનું તો પૂછવુંજ શું ? ખાનપાનના નિયમો, કૃત્યાકૃત્યનો વિવેક, માનસિક વિશુદ્ધિ વિગેરેમાં કેટલો મહાન તફાવત છે ? તે આખું જગત જાણે છે. વળી 'આહાર તેવો ઉદ્દગાર' એ નિયમ પ્રમાણે ઢેઢ વિગેરે શૂદ્રાદિમાં કેટલી નિર્દયતા હોય છે ? વૃત્તિઓમાં કેટલું માલિન્ય હોય છે ? ગમ્યાગમ્યનું કેટલું ભાન હોય છે ? સત્ય ભાષણ, પ્રામાણિક વર્ત્તન, છળપ્રપંચની રહિતતા એ આદિ ગુણો તેમનામાં કેટલે દરજ્જે હોય છે ? એ કોઇની પણ જાણ બહાર નથી. આવી સ્થિતિવાળા સાથે તેથી ઇતર સ્થિતિવાળાઓ લગ્ન સંબંધથી જોડાય તેથી કેટલી ખાનાખરાબી થાય ? અને એવાં જોડાંઓ કેવાં સુખી થાય ? તે સમજવું મુશ્કેલ નથી. માટે વર્ણવ્યવસ્થાનો દીર્ઘકાળથી ચાલતો આવેલો રીવાજ ઘણોજ ઉત્તમ છે એમ સ્વીકાર્યા સિવાય કોઇને ચાલે તેમ નથી. આ તો આપણે બ્રાહ્મણ અને વૈશ્યાદિના શીલની વાત કરી પણ જૈનો જેવા ઉત્તમ આચાર વિચારવાળા, દયા સત્ય આદિ શ્રેષ્ઠ ગુણોના ધારનારા અને આહારાદિના ઉચ્ચ પ્રતિના નિયમો પાળનારા મી૦ પટેલના એ બીલને માન આપી લગ્નવિધિ આચરે તો તેમના જૈનત્વનો નાશજ થાય એમ કહેવામાં કોઇ પણ જાતનો ડર કે સંકોચ નથી. પંડિતજીએ આ ઉપર ફરી વિચાર કરી પોતાના વિચારો ફેરવવાની ખાસ આવશ્યકતા છે. કરેલી ઉતાવળને સુધારવાની ખાસ જરૂર છે. જો કોઇ પણ રીતે તેઓની પ્રસિદ્ધિમાં આવવાની ઇચ્છા હોય તો તેવી સ્થિતિમાં કોઇ પણ હિતકર વચનને અવકાશ નથી. બાકી જૈનધર્મ તો એ બીલને ટેકો આપી શકેજ નહિ. સાદી દૃષ્ટિએ વિચારનાર પણ આ બીલથી વિરૂદ્ધ જ જશે.

મુનિ જયવિજયજી વિશુદ્ધ પ્રેમની હકીકત જણાવી પ્રાચીન દૃષ્ટાંતો આપી તે બીલને નિડરતા પૂર્વક ટેકો આપે છે-સાધુ છતાં આવી વ્યાવહારિક બાબતને સમર્થે છે એ તો એક નવા જમાનાનું કોતુકજ કહેવાય. પણ તેમણે ચાલુ જમાનાનો વિચાર કરેલો જણાતો નથી. તેમના લખવા પ્રમાણે પૂર્વકાળમાં કદાચ તેમ ભલે હો પણ વર્ત્તમાન દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવ કેવાં છે ? એ તેમણે વિચારવું જે-

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ઈતું હતું. તેમણે મોટે ભાગે રાજા મહારાજાઓનાં દષ્ટાંતો આપ્યાં છે પણ તે સામાન્ય જનસમૂહને લાગુ નજ પડી શકે. રાજા કેટલેક અંશે પોતાની દ્રવ્યાદિ સામગ્રીથી તથા સત્તાથી નીચને પણ ઉચ્ચ જેવો બનાવી શકે-તેનું શીલ સુધારી શકે છે. વળી પૂર્વકાળમાં વર તથા કન્યાને અન્યોઅન્ય સ્વયમેવ પસંદ કરવાનો રીવાજ હતો, તેવા પરિચયો પણ તેમને મળતા હતા અથવા મેળવી અપાતા હતા એટલે તે વખત જૂદો હતો. પણ અત્યારે તો વિશુદ્ધ પ્રેમજ નથી અને લગ્નસત્તા વડીલોનાજ હાથમાં છે તેવા વખતમાં પ્રાચીનતાની સ્થિતિ કોઇ પણ રીતે બંધ બેસ્તી થાયજ નહિ. આથી અર્વાચીનતાને વખાણવાનો અને પ્રાચીનતાને વખોડવાનો આશય નથી, પણ ચાલુ જમાનાને ઇચ્છા કે અનિચ્છાએ માન આપવું જ જોઇએ એમ કહેવાનો આશય છે. ખાનપાન, આચારવિચાર તથા પહેરવેશ આદિના સર્વ નિયમોમાં સમયાનુસાર પરિવર્ત્તન થતુંજ આવે છે અને તેને આપણે માન આપીએ છીએ. ખુદ તીર્થંકર ભગવાન્ પણ દ્રવ્યાદિ ચતુષ્કને અવલંબી વ્યવહરવાનું કહે છે તો પછી એ કથનને આપણે અનુસરીએ એમાં એમની આજ્ઞાનું બહુ માન થાય છે કે પંડિતમન્યના કહેવા પ્રમાણે ખુન થાય છે? એનો ખુલાસો એ પ્રશ્ન સાથે સંબંધ ધરાવનારજ આપશે તો વિશેષ યોગ્ય ગણાશે. એ બાબત દીવા જેવી છે એટલે આપણે તેનો નિર્ણય આપવાની જરૂર નથી. મુનિ જયવિજયજીને પ્રાર્થના છે કે એ બીલને ટેકો આપવા પૂર્વે વર્ત્તમાન કાળને ભૂતકાળનું સ્વરૂપ આપી દેવું-અર્વાચીનતાને પોતાની શક્તિથી ખસેડી તેને સ્થાને પ્રાચીનતા લાવી દેવી, એટલે પછી કુદરતજ લગ્નવ્યવહારમાં પોતાને યોગ્ય લાગશે તેવું પરિવર્ત્તન પોતાની મેળેજ કરી દેશે. પછી મી૦ પટેલને નવું બીલ બનાવવાની કે આપ જેવાને તેને ટેકો આપવાની જરૂરજ નહિ રહે. આ બાબત મુનિ જયવિજયજી પણ ફરી વિચારપથ પંર લેશે તો લાભ થશે.

એ બીલ કાયદાપૂર્વક પસાર થાય તો તેવું વર્ત્તન કરનારને જ્ઞાતિ કશું કરી ન શકે, અને એમ થવાથી ભ્રષ્ટાચાર તથા અનર્થની પરંપરા વધે. એ બાબત પંડિતજી તથા મુનિ જયવિજયજીએ લક્ષ્ય બહાર રાખી એ બીલને ટેકો આપવામાં ખરેખર ભૂલ કરી છે, એમ કહેવામાં અત્યુક્તિ નથી. એ બીલને ટેકો આપવાને બદલે રોટી વ્યવહાર ત્યાં બેટી વ્યવહારની પ્રથાને ચાલુ કરવાની હીમાયત કરી હોત તો લેખક તથા અન્ય સહૃદય જનો તેને ખુશીથી સંમત થઇ શકત.

દુર્લભદાસ કાલીદાસ.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पंडितजी साथेना प्रश्नोत्तर.

પંડિત બહેચરદાસને તા. ૨૬-૫-૧૯ ની રાત્રે શ્રી જૈ. ધ. પ્ર. સભાની ઓફીસમાં બોલાવવામાં આવ્યા હતા. તે પ્રસંગે માંગરોળ સભામાં આપેલા અને જૈન રીવ્યુના અંક ૧૦-૧૧ માં પ્રકટ થયેલાને આધારે જૈનપત્રમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા ભાષણ પરત્વે કેટલાક ખુલાસા પૂછવામાં આવ્યા હતા, તે જાણવા યોગ્ય હોવાથી આ નીચે પ્રકટ કરવામાં આવ્યા છે.

તંત્રી—પંડિતજી! આપે ૪૫ આગમો પંચાંગી સમેત વાંચ્યા છે?

પંડિત—મેં ૧૧ અંગ સારી રીતે અભ્યાસપૂર્વક વાંચ્યા છે. તેને જ હું પ્રાચીન ગણું છું, જો કે તેમાં પણ કેટલુંક મિશ્રણ થયેલું છે, પણ બીજા આગમો કરતાં ઓછું થયેલ છે. અન્ય આગમોમાંથી જરૂર પડતા સ્થળો જોયાં છે. સાદ્યંત પંચાંગી સહિત વાંચ્યા નથી.

તંત્રી—તમે જે હકીકત આગમોમાં નથી એમ કહો તે ૧૧ અંગમાં જ નથી એમ માનવું કે ૪૫ આગમમાં નથી એમ માનવું?

પંડિત—અગ્યાર અંગમાં નથી એમ માનવું.

તંત્રી—છ છેદ સૂત્ર તેની નિર્યુક્તિ, ભાષ્ય, ચૂર્ણિ, ટીકા જે જે લભ્ય છે તે સહિત સાદ્યંત વાંચ્યા છે?

પંડિત—તેમાંનો બહુ અલ્પ ભાગ પ્રસંગોપાત જોયો છે.

તંત્રી—જૈન સાહિત્ય પૈકી કથાઓમાંની ૯૫ ટકા જેટલી કથાઓ તો તદ્દન જ કલ્પિત છે એમ આપે કહ્યું છે તો કલ્પિત એટલે શું?

પંડિત—કલ્પિત એટલે હું અલંકારિક કહું છું-અસત્ય નહીં-જ્યાંસુધી ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ કોઈ પણ કથા સિદ્ધ ન થાય ત્યાંસુધી હું તેને જ્ઞેય માત્ર માનું છું. ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ સિદ્ધ થાય તેને જ સત્ય માનું છુ.

તંત્રી—આપને ૯૫ ટકા કલ્પિત લાગી તે હિસાબ મૂકતાં બરાબર ૯૫ ટકા આવ્યા કે અનુમાનથી આપે કહ્યા છે?

પંડિત—અનુમાનથી કહ્યા છે.

તંત્રી—અનુમાનથી કહ્યા છતાં તેમાં મોટો ફેર પડે કે બે-પાંચ ટકા જેટલો જ ફેર પડે એમ કહો છો?

પંડિત—મોટો ફેર ન પડે એમ મારૂં ધારવું છે.

તંત્રી—૯૫ ટકા બાદ કરતાં બાકીની ૫ ટકાવાળી સત્ય કથાઓ કઇ કઇ છે તે કહેવા કૃપા કરશો?

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પંડિત—તે કહી શકતો નથી.

તંત્રી—સત્ય કથાઓ પૈકી થોડાં પણ નામ આપશો ?

પંડિત—હાલ હું નામ આપી શકતો નથી.

તંત્રી—જૈનોનું તમામ કથા સાહિત્ય આપે જોયું છે ?

પંડિત—ના, બહુ થોડું જોયું છે અને જેટલું જોયું છે તેને અંગેજ મેં કહ્યું છે. આખા કથા સાહિત્યને મારા કહેવા સાથે સંબંધ નથી.

તંત્રી—જ્ઞાતાસૂત્ર વિગેરેમાં જે કથાઓ છે તે બનેલી હશે કે તેમાં પણ કલ્પિત હશે ?

પંડિત—તેમાં પણ કલ્પિત હોવા સંભવ છે. બધી બનેલી નહીં.

તંત્રી—દેહરાંની એક ઇંટ લઇ જાય તો લઈ જનાર માણસ ચોથી નરકે જાય આમ આપે કહ્યું છે તે કઇ કથામાં છે ?

પંડિત—દેવદ્રવ્ય ઉપરની છુટક કથામાં છે.

તંત્રી—તે કઇ કથા અને ક્યાં છપાયેલ છે તે કહેશો ?

પંડિત—તેનું સ્થળ મને યાદ નથી.

તંત્રી—તે કથામાં આપે કહ્યા તેવાજ શબ્દો છે ?

પંડિત—હું તેમ કહેતો નથી. દેવદ્રવ્યનું ભક્ષણ કરનાર નરકે જાય એમ કહ્યું છે તો તેમાં ચોથી પણ આવી ગઈ.

તંત્રી—આપે તો ઇંટ લઇ જનાર ચોથી નરકે જાય એમ કહ્યું છે.

પંડિત—તે કાંઈ મારા શબ્દો નથી અને શબ્દ માત્ર લઇને વાદ કરનાર સાથે હું વાત કે વાદ કરવા ઇચ્છતો નથી એમ મેં છેલ્લા જૈનમાં લખ્યું પણ છે.

તંત્રી—અમને એમ કહેવામાં આવ્યું હતું કે જૈનરીવ્યુમાં અને તેની નકલ તરીકે જૈનમાં જે પ્રમાણે છપાયેલ છે તે શબ્દોમાં આપે ભાષણ કરેલ નથી તેથી અમે જૈન ધર્મ પ્રકાશમાં તે સંબંધમાં તમારો ખુલાસો પૂછ્યો હતો. છતાં તમે તો છેલ્લા જૈનમાં જણાવ્યું છે કે–' પ્રકટ થયેલ મારા ભાષણમાં મારો આશય અબાધિત છે, પણ કોઇ સ્થળે ક્યાંય એકાદ બે શબ્દો ઉગ્ર પ્રકટ્યા લાગે છે.' એટલે એક બે શબ્દો સિવાય બીજું બધું આપ બોલ્યા છો તે પ્રમાણેજ છપાયેલું છે એમ અમે સમજીએ છીએ.

રા. મોતીચંદ કાપડીઆ આ સંવાદ વખતે હાજર હતા તેમણે કહ્યું કે–

મી. મોતીચંદ–મેં પોતે છપાયેલ ભાષણ વાંચી તે તમારા બોલવા પ્રમાણે નથી એમ સમજી તંત્રી મહાશયને તેમ લખ્યું હતું અને રૂબરૂમાં કહ્યું પણ હતું, તેટલા ઉપરથી જ તેમણે જૈન ધર્મ પ્રકાશમાં અને મેં જૈનમાં તમારા બોલવામાં આવેલ હોય તે પ્રમાણે ફરીને ભાષણ છપાવવા લખ્યું હતું.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પંડિત—હું છપાયેલ ભાષણમાં જે શબ્દો છે તે બરાબર છે એમ કહેતો નથી, માત્ર મારો આશય અબાધિત છે એમજ કહું છું.

તંત્રી—તમારી સાથે વાત કરનાર કે તમારા વ્યાખ્યાન સંબંધી વિચાર કરનાર અને લખનાર તમારા ભાષણના શબ્દો ઉપરજ વાત કરે અથવા લખે કે તેમાં તમારો આશય શું છે તે વિચારીને તેની ઉપર લખે અથવા વાત કરે ?

પંડિત—તે લખનાર કે વાત કરનારની મરજીની વાત છે.

તંત્રી—આપે લખેલી તમસ્તરણની કથા સત્ય છે કે કલ્પિત છે ?.

પંડિત—કલ્પિત છે.

તંત્રી—આપે કહ્યું છે કે–' મહાવીર નિર્વાણને પ્રાયઃ બે ત્રણ કે ચાર પાંચ સૈકા જેટલો વખત વીત્યે જૈન સમાજના વિશેષ ભાગે તમસ્તરણ આરંભ્યું હતું. ' તો તે તમસ્તરણ એટલે શું ? અને શા કારણે આરંભ્યું હતું ?

પંડિત—તમસ્તરણનો અર્થ જે થતો હોય તે તમે વિચારી જોજો અને શિ-થિળાચાર થવાથી એમ આરંભ્યું હતું ?

તંત્રી—શું પ્રભુ પછી બે ત્રણ ચાર કે પાંચ સૈકા પછી શિથિળાચાર શરૂ થયો હતો ?

પંડિત—મારૂં એમ માનવું છે.

તંત્રી—તાંત્રિક યુગ ક્યારે પ્રવર્ત્યો અને તાંત્રિક યુગ એટલે શું ?

પંડિત—તાંત્રિક યુગ ભગવંત પછી એક હજાર વર્ષે પ્રવર્ત્યો. તાંત્રિક યુગ એટલે શક્તિને–દેવીને માનનારાઓ ઘણા થયા અને તેમણે શાક્તવાદ શરૂ કર્યો ને તેના શાસ્ત્રો લખ્યા વિગેરે.

તંત્રી—એ તાંત્રિકવાદની સાથે જૈનશાસનને શું સંબંધ ?

પંડિત—જે વખતમાં જે વાદ પ્રબળ ચાલે તેની અસર બીજા બધા ઉપર થાય તે પ્રમાણે આપણી ઉપર પણ તેની અસર થઇ.

તંત્રી—આગમોમાં કોઇ પણ ઠેકાણે શ્રાવકો સૂત્ર વાંચે તેમાં પાપ હોય એવું કહ્યું નથી. આમ તમે બોલ્યા છો તે કયા આગમમાં ?

પંડિત—અગ્યાર અંગમાં.

તંત્રી—અગ્યાર અંગ સિવાય બીજા આગમોમાં શ્રાવકોને સૂત્રો વાંચવાનો પ્રતિબંધ હોય તો તેને માટે તમે શું કહો છો ?

પંડિત—જો હોય તો તે મારે સ્વીકાર્ય નથી.

તંત્રી—આજ સુધી તમારા વાંચવામાં આવેલા કોઇ પણ આગમમાં કે કોઇ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પણ ગ્રંથમાં કોઇ પણ આચાર્યે શ્રાવકોને સુત્ર વાંચવાની છુટ છે એમ લખ્યું છે અથવા એ કથન અયોગ્ય છે એવો લેખ તમારા વાંચવામાં આવ્યો છે ?

પંડિત—વિશેષાવશ્યક છપાયેલાના પૃષ્ઠ ૨૯૯ મે ૫૫૧ મી ગાથાની ટીકા જે લખાણ છે તે ઉપરથી હું એમ અનુમાન કરૂં છું કે અધિકારપરત્વેની ચા ત્યારપછી ઉત્પન્ન થયેલી છે.

તંત્રી—તમે ભાષણમાં એમ બોલ્યા છો કે-"સાધુઓને માટે ખરો આચાર સર્વોત્તમ ત્યાગ આગમોમાં પ્રતિપાદન થયેલો છે. હવે હાલના એટલે તાંત્રિક ગના સાધુઓનું ચરિત્ર એટલું તો શિથિળ થઇ ગયું કે, તેઓને એવું લાગ્યું જો શ્રાવકો ખરા સાધુઓ કેવા હોય તે બાબત આગમોમાં જોશે તો આપણ જેવા શિથિળ ચારિત્રવાળાને ઉભાજ નહીં રાખે અને કદાચ આપણ સાધુ તરીકે કબુલશે પણ નહિ. આ કારણથી યુક્તિવાદમાં પ્રવીણ સા ઓએ આ ફરમાન બહાર પાડ્યું કે-શ્રાવકો આગમો વાંચી શકે નહીં. આ સંબંધમાં પૂછવાનું કે-આગમો સિવાય અન્ય ગ્રંથોમાં કોઈ પ જગ્યાએ સાધુ મુનિરાજનો ઉત્કૃષ્ટ આચાર-શુદ્ધ આચાર બતાવેલો છે કે નહીં ?

પંડિત—અનેક જગ્યાએ બતાવેલ છે.

તંત્રી—જો આગમો સિવાય બીજા શ્રાવકો વાંચી શકે તેવા ગ્રંથોમાં મુનિને શુદ્ધ આચાર બતાવ્યો છે તો તે વાંચીને પણ શ્રાવકો શિથિળાચારીને ઓળખ શકે છે અને કાઢી મૂકી શકે છે. એટલુંજ નહીં પણ એમ કર્યાના અનેક દાખ લાઓ પ્રાચીન ને અર્વાચીન તૈયાર છે તોપછી શ્રાવકો સૂત્રો વાંચી શકે નહીં એવ આજ્ઞાના સંબંધમાં આપે બતાવેલો હેતુ અસિદ્ધ ઠરે છે કે નહીં ?

પંડિત—મારા વિચાર પ્રમાણે ઠરતો નથી.

રી. મોતીચંદ—તમારા કહેવા પ્રમાણે જો મુનિઓનો શુદ્ધ આચાર અન્યત્ર ગ્રંથાદિકમાં હોય અને તે શ્રાવકો વાંચી શકે તેમ હોય તોપછી તમે શ્રાવકો સૂત્રે ન વાંચી શકે એવા ફરમાનને અંગે જે હેતુ બતાવ્યો છે તે તો અસિદ્ધ ઠરે છે.

તંત્રી—આગમો પ્રાકૃતમાં લખવાના કારણ વિષે શ્લોક છે તેમાં બાળ, સ્ત્રી મંદને માટે સિદ્ધાંતો પ્રાકૃતમાં લખ્યાનું કહેલું છે. તેમ લખીને તે શ્લોક શ્રાવકને સૂત્ર વાંચવાની યોગ્યતા સૂચવનારો છે એમ આપ જણાવવા ઇચ્છો છો, પરંતુ ત્રણે વિશેષણો શું મુનિવર્ગને લાગુ પડતા નથી ?

પંડિત—મુનિને લાગુ પડી શકે છે, શ્રાવકને પણ લાગુ પડે છે. એ શ્લોકમાં તે વિષે સ્પષ્ટીકરણ નથી.

તંત્રી—આપે મૂર્તિઓના સંબંધમાં કહ્યું છે કે "અસલ તહેવારોમાં મંદિરા

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

' ઠેલાળી કે નગ્ન મૂર્ત્તિઓ હતી જ નહીં, પરંતુ પાછળથી જ્યારે શ્વેતાંબરો અને દિગંબરો એવા બે પક્ષ પડ્યા ત્યારે તેઓએ સઘળી મૂર્ત્તિઓ વહેંચી લેવા માંડી અને પાછળથી મૂર્ત્તિઓ એક બીજાની ઓળખાય તેટલા માટે હાલ જે નીશાનીઓ છે તે દાખલ કરવામાં આવી, અસલ મૂર્ત્તિઓને એવી નીશાનીઓ હતી જ નહીં." આ વાત શા આધારે કહી છે?

પંડિત—શ્રી ધર્મસાગર ઉપાધ્યાયનો કરેલો એક ગ્રંથ છે તેમાં એ વાત લખેલી છે.

તંત્રી—એ કયો ગ્રંથ અને તેમાં શી રીતે કહ્યું છે તે કહી શકશો? અને એ ગ્રંથ અને તેના કર્ત્તા આપને માન્ય છે?

પંડિત—એ ગ્રંથ ને સ્થળ યાદ નથી. યાદ કરીને સ્થળ સાથે કહીશ. બાકી એ વાક્ય શિવાય એ ગ્રંથમાં ઐતિહાસિક શિવાયની કહેલી બીજી વાતો બધી મારે પ્રમાણ નથી.

તંત્રી—એક વાક્ય તમને અનુકૂળ પડે તે માનવું અને બાકીનું તે ગ્રંથનું કથન માન્ય ન કરવું તે ઘટિત છે? વળી જે પુરૂષના પ્રમાણિકપણા માટે જૈનશાસનમાં અનિશ્ચિતપણું છે તેના કથન ઉપરથી મૂર્ત્તિઓના સંબંધનાં વિચારો પ્રકટ કરવા તે યોગ્ય છે?

પંડિત—મને તેમાં કાંઇ વાંધો લાગતો નથી.

તંત્રી—વારૂ! એ કર્ત્તા પુરૂષની અગાઉ તેમજ તેમણે જે વૃત્તાંત આપેલ હોય તેની પણ અગાઉની સંખ્યાબંધ પ્રતિમાઓ સંપ્રતિ રાજા વિગેરેની ભરાવેલી એવા ચિન્હવાળી હોય તો પછી તમારૂં કથન અસત્ય ઠરે કે નહિ?

પંડિત—એ ચિન્હો સંબંધી કાળ ...વાથી હું એ હકીકતને પ્રમાણભૂત માનતો નથી.

મી. મોતીચંદ—તમારી કહેલી ... દિગંબર વચ્ચેના તકરારને પ્રસંગે આ... કરીને એવી વાત લખવી કે બોલવી જો...

પંડિત—હું જેવું મને યોગ્ય...

તંત્રી—હાલ આપણે આટલે ... કેટલીક બાબતમાં આપની સાથે વાત...

(આટલી વાતો થયા પછી ...

... હરેક વગર ... ન પાલીતાણામાં ... આ ધર્મશાળાની ... આશા રાખવામાં આવે છે.

For Private And Personal Use Only

સ્ફુટ નોંધ અને ચર્ચા.

મુંબઇમાં વસતા કાઠિયાવાડ બાજુના જૈન ભાઇઓને ઉદ્યોગે ચઢાવવામાં સ[illegible] કરવા તથા બીજી જોઈતી સગવડો કરી આપવા માટે થોડા વખત પહેલાં ગો[illegible] વિશાશ્રીમાળી જૈન સમાજ નામની એક સંસ્થા મુંબઇ ખાતે સ્થાપવામાં આ[illegible] છે. આ સમાજ તરફથી એક નવીન યોજના હાલ હાથ ધરવામાં આવી છે, [illegible] પ્રથમ વર્ષનો રીપોર્ટ હાલમાં બહાર પાડવામાં આવ્યો છે. મુંબઈમાં અન્ય વસ્તુ[illegible] સાથે રહેવાનાં મકાનો–ચાલીઓ–ઓરડીઓનું ભાડું પણ બહુ વધતું જાય છે, [illegible] ગરીબ માણસોને રહેવાની ઓરડીઓ મળી શકતી નથી. તેવા સમયમાં ખ[illegible] ચકલામાં શેઠ હીરાભાઇ કુલચંદનો માળો આખો આ સમાજે ભાડે રાખી તે[illegible] ઓરડીઓ ગરીબ જૈનોને ઓછે ભાડે રહેવા આપી છે. રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે [illegible] આ માળામાં ૨૭ કુટુંબોનો સમાસ વરસ આખરે કરવામાં આવ્યો છે, જે[illegible] રહેવા માટે ૫૪ અરજીઓ તેમને મળેલ હતી. એકંદર આખા વરસમાં વીજ[illegible] ખર્ચ અને ભાડામાં થઇને તે સમાજને આ યોજનાથી સમાજના કાર્ય માટે રા[illegible] બે ઓરડીઓનું ભાડું બાદ કરતાં રૂ ૧૦૦૦) લગભગની ખોટ સહન કરવી પ[illegible] છે તે સમાજના સભાસદોએ તે માટે એક ફંડ કર્યું છે, અને આ ફંડમાં રૂ. ૧૧૮[illegible] ઉપજ્યા છે. આવી રીતે ઓરડીઓ ઓછે ભાડે મળવાથી ગરીબ માણસોને ઘ[illegible] રાહત મળે છે. વળી રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે કે આ માળામાં વસતા સવા[illegible] માણસોમાં ઇન્ફ્લુએન્ઝા જેવા મરકીથી એક પણ મરણ થયું નથી તે વધારે આન[illegible] જનક બીના છે આવી ચાલીઓથી ગરીબ માણસોને ઘણી રાહત મળે છે, [illegible] બંધુઓમાં બંધુત્વ ભાવની–ધાર્મિક વૃત્તિની વિશેષ વૃદ્ધિ થાય છે. આ સમા[illegible] આવીજ રીતે વધારે મકાનો ભાડે રાખી આખી જૈન કોમના ગરીબો માટે પોતા[illegible] હાથ લંબાવશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે. આ સમાજના ઉત્સા[illegible] સેક્રેટરી અને અન્ય કાર્યવાહકોને તેમની આ નવીન શરૂઆત માટે અમે મુબાર[illegible] બાદી આપીએ છીએ. [illegible] તે સમાજે પસંદ કરી તે તેમની દ્રષ્ટિ[illegible] ઠીકજ હશે, પણ તે કરતાં વધારે સારા હવા પ્રકાશવાળા લત્તા ઉપર મકાન રા[illegible] વામાં આવે તો તેમાં વસતા જૈન બંધુઓને આરોગ્યતાની હવા પ્રકાશનો વધુ[illegible] લાભ મળે તેવી અમારી માન્યતા છે. આશા છે કે [illegible] સગવડ અમારી સૂ[illegible] સૂચના ઉપર તે સમાજના ઉત્સાહી કાર્યવાહકો લક્ષ આપશે.

* * * *

આવી ચાલીઓમાં એકઠા રહેવાથી કેવા લાભો થાય છે, અત્યારે જમાનાન[illegible]

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કઇ કઇ બાબતો સમાજને વિશેષ ઉપયોગી છે, તે બાબતો ઉપર લક્ષ્ય ખેંચતાં જ રીપોર્ટમાં વિદ્વાન્ સેક્રેટરી લખે છે કેઃ–" જ્યારે મુંબઇ ઇલાકામાં સહાયકારી ધોરણ ઉપર મધ્યમ ભાડાના મકાનો કામદારો તેમજ કલાર્કો વિગેરે વર્ગ માટે બાંધવાની નેમ ધરાવનારી કો–ઓપરેટીવ સોસાઇટીને છ ટકાને વ્યાજે નાણા ધીરવાને નામદાર સરકારે પાંચ લાખ રૂપિયાની રકમ અલાહેદી કાઢી છે, ત્યારે રહેઠાણની બાબતમાં દિલગીરી ઉત્પન્ન કરે તેવી કઢંગી સ્થિતિવાળી એક ખંડવાળી ઓરડીઓમાં મુંબઇ શહેરની જૈન કોમની ૮૦ ટકા જેટલી વસ્તી વસે છે તે ઓરડીઓ બદલીને જ્યાં સુધી સુખાકારીવાળાં મકાનોમાં જૈનો વસશે નહિ ત્યાં સુધી જૈન કોમમાં ચાલતું મોટું અને ભયંકર મરણપ્રમાણ ઓછું થશે નહિ. હરકોઇ કોમની તંદુરસ્તી ઉપર જીવન બળનો મોટો આધાર હોવાથી આપણી હાલની પ્રજાએ ભવિષ્યની પ્રજા વધારે તંદુરસ્ત કેમ ઉછરે તેની સંભાળ રાખવાની ફરજ સમજવી જોઇએ. આ બાબત કોમના મધ્યમ વર્ગના સામાજિક સેવકોએ તેમની સુખાકારી (તંદુરસ્તી) ખરાબ મકાનોમાં રહેવાને અંગે કેવી થયેલી છે તે શ્રીમાનોના ધ્યાનપર લાવવું ઘટે છે અને શ્રીમાનો આ સવાલ હાથ ધરે નહિ ત્યાં સુધી જંપીને બેસવું જોઇતું નથી. કારણ કે આપણી કોમમાં ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગની અતિશય જરૂરવાળી બે હાજતો છે. (૧) સસ્તા ભાડાના સુખાકારીવાળાં મકાનો અને (૨) જમાનાને અનુસરતી સંગીન કેળવણી. આપણી કોમની ભવિષ્યની આબાદી સાથે અતિ નિકટ સંબંધ ધરાવનારા આ બે કાર્યો છે. આના પાછળ જૈનો જેટલો પૈસો હાલ રોકશે તેટલો પૈસો હાલની તથા ભવિષ્યની પ્રજા પોતાની તંદુરસ્તીના બળથી તેમજ ઉદ્યોગી જીંદગીથી વ્યાજ સાથે પાછો આપશે. " કોમના ઉદય માટે અને મુંબાઇમાં વસતા જૈન બંધુઓની જરૂરીઆત માટેની આ બંને બાબતો તરફ અમે પુનઃ પુનઃ જૈન શ્રીમંતોનું અને મોટી સંસ્થાઓના કાર્યવાહકોનું લક્ષ ખેંચીએ છીએ. જૈન શ્રીમંતો અને સંસ્થાઓના કાર્યવાહકો ધારે તો આ બાબતો તરતમાંજ અમલમાં મૂકી શકશે, અને તેમ થશે તો જૈન કોમનો સત્વર ઉદય થશે.

* * * * *

જુદે જુદે સ્થળે વિહાર કરતાં મુનિ મહારાજાઓ ઘણા ઉપયોગી અને જનહિતનાં કાર્યો કરી શકે છે, શ્રીમદ્વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજીના પ્રશિષ્ય મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી પ્રથમ પંજાબમાં ઘણાં વરસો સુધી વિહાર કરી ત્યાંના જૈનોને પ્રતિબોધી જૈન ધર્મમાં સ્થિર કરી ગુજરાત તરફ પધાર્યા, અને મુંબઇમાં જમાનાને અને કોમને ખાસ ઉપયોગી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયની સ્થાપના કરી. ત્યારબાદ પંજાબના શ્રી જૈન બંધુઓના આગ્રહથી ગુજરાતમાંથી વિહાર કરી પંજાબ તરફ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

જતાં હાલમાં તેઓ મારવાડમાં પધાર્યા છે, અને ત્યાં પણ કેળવણી માટે એક મો
ફંડ એકઠું કર્યું છે. ફંડ હજુ વધારવા અને તે ફંડની બરોબર વ્યવસ્થા થાય તે
કરવા આ ચોમાસું તેઓ સાદરીમાં જ કરવાના છે. ગોલવાડ તે મારવાડનો મો
વિભાગ છે, અને ત્યાંના જૈન ભાઇઓમાં વિશેષ કેળવણીનો પ્રચાર થાય તે મ
આ ફંડ એકઠું કરવામાં આવ્યું છે. ફંડમાં ફક્ત સાદરી ગામમાંજ રૂા. ૭૫૦૦
એકઠા થયા છે, જેનું લીસ્ટ જૈન પત્રમાં છપાયેલ હોવાથી અમે અત્રે આપે
નથી. તેની આસપાસના ગામોમાં વિહાર કરતાં બીજા પણ પંદર–વીશ હજ
રૂપિયા ભરાયા છે, અને ફંડનું કામ ચાલુ છે. મુનિમહારાજાઓ તેમના સદુપદે
થી ધારે તે કાર્ય કરી શકે છે. જમાનાને અનુકૂળ અને કોમનો ઉદય થઇ શકે તે
કાર્યો માટે હવે મુનિમહારાજાઓએ પ્રયત્નો કરવાની જરૂર છે. આ દિશામાં તેમ
સહાય મળશે તો જૈન કોમનો ઉદય સત્વર થશે તેવી આશા રાખવામાં આવે
મુનિરાજશ્રી વલ્લભવિજયજીના આ ઉપયોગી કાર્ય માટે અમો અમારો આનંદ પ્ર
ર્શિત કરીએ છીએ, અને જૈન શ્રીમંતોને આવા ઉપયોગી કાર્યોમાં વિશેષ ધ્ય
આપવા વિનંતિ કરીએ છીએ.

* * * * *

ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગના જૈનો આ મોંઘવારીમાંથી કેમ પાર ઉતરે તે બ
બતમાં જુદા જુદા પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે. હાલમાં ખંભાતમાં તે માટે એ
નવીન પ્રબંધ કરવામાં આવ્યો છે. ખંભાતમાં તે સ્થળનાં સમાજ સેવકો તર
થી એક ભોજનશાળા ઉઘાડવામાં આવી છે, જેમાં જૈન યાત્રાળુઓ અને પરદે
વ્યાપારીઓને ત્રણ દિવસ સુધી કાંઇ પણ લીધા વગર અને પછીથી દિવસના ચ
આના લઇને જમાડવામાં આવે છે, અને જેઓને રાંધી ખાવાની અડચણ હોય તે
ઓ પાસેથી પણ માસિક રૂપિયા પાંચ લઇ તેમને જમાડવામાં આવે છે. યાત્રા
વ્યાપારી, વિદ્યાર્થી અને સગવડ નહિ ધરાવનારાઓને આ ભોજનશાળા ઉપયો
સાધનભૂત થઇ પડશે. આપણી ઘણી સંસ્થાઓમાં અવ્યવસ્થા અને કોઇ કોઇ સ્થ
પાછળથી ધર્માદાખાતા જેવું થઇ જાય છે તેવું જો આ ખાતામાં નહિ થાય તો
વિષ્યમાં આ સંસ્થા વિશેષ ઉપયોગી અને અનુકરણીય થશે. ખંભાત યાત્રા
સ્થળ છે, અને અનેક યાત્રાળુઓ ત્યાં યાત્રા માટે જાય છે. યાત્રાળુઓને પણ
યોજનાથી ઘણી સગવડ થશે, અને તેમની રાંધવા વિગેરેની ખટપટ પણ ઓછી થ

* * * * *

વૈશાક માસમાં ઘણે સ્થળે મહોત્સવો થયા છે. ઘણી કંકોત્રીઓ અમા
ઉપર આવી છે. તે જોતાં જાણે કે દુકાળની કાંઇ અસરજ ન હોય તેમ ખ્યાલ આ
છે. આ બાબુમાં અમેના વકીલ શા. હીરાલાલ અમૃતલાલે શ્રી સિદ્ધાચળજી ઉ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

મોટા દેરાસરમાં એક દેરીમાં પ્રતિષ્ઠા કરી સારો વ્યય કર્યો છે; અને પાલીતાણામાં તે દિવસે યાત્રાળુઓનું સ્વામીવાત્સલ્ય કર્યું છે. ભાવનગરથી ચૌદ ગાઉ દૂર ત્રાપજમાં એક સુંદર દેરાસર બંધાવવામાં આવ્યું છે. આ દેરાસર માટે ઘણે સ્થળે ખરડો-ફંડ કરી તે પૂર્ણ કરાવવામાં આવ્યું છે, હજુ કામ શરૂ છે. તે સ્થળે બહુ ઠાઠમાઠથી વૈશાક શુદિ ૧૦ એ પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી છે. વૈશાક શુદિ ૭ મે ગૃહદિગ્પાળ પૂજન કરવામાં આવ્યું હતું, અને શુદિ ૧૦ પ્રતિષ્ઠા અને શાંતિસ્નાત્ર રાખવામાં આવ્યા હતા. ઘી નિમિત્ત અને પ્રતિષ્ઠા નિમિત્ત દેરાસરમાં ઉપજ લગભગ છ સાત હજાર રૂપિયાની થઇ છે. મૂળનાયકજી શ્રી પાર્શ્વનાથજી પ્રથમ નિર્ણય કરેલા શેઠ વીઠલ સંઘજીની વિધવા બાઇ ઉજમે બેસાડ્યા છે. સાથે પાંચ દિવસ સુધી બહારગામ-વાળાઓ માટે રસોડું પણ ઉઘાડવામાં આવ્યુ હતું. બહારગામથી લગભગ ત્રણ હજાર માણસ આવ્યું હતું. પ્રતિષ્ઠામાં આનંદ સારો આવ્યો હતો. પ્રતિષ્ઠા કરાવવા માટે છાણીથી સુશ્રાવક જમનાદાસ હીરાચંદ પધાર્યા હતા. ભાવનગરના કેટલાક ગૃહસ્થોએ પણ એ શુભ કાર્યમાં પોતાથી બનતો લાભ લીધો હતો.

* * * * *

યાત્રાળુઓની સંખ્યા શ્રી સિદ્ધાચળજીના પવિત્ર તીર્થની યાત્રાનો લાભ લેવા હમેશા વધતી જાય છે. તેઓને ઉતરવાની સગવડ મળે તે માટે ઘણી ધર્મ-શાળાઓ પાલીતાણામાં થઇ છે. આ ધર્મશાળાઓનો વહીવટ જે માણસોના હાથમાં સોંપવામાં આવે છે તેઓ ઘણી વખત હલકી વૃત્તિ બતાવે છે, અને ગરીબ યાત્રા-ળુઓને ઉતરવાની પૂરેપૂરી અગવડ પડે છે. આ ઉપરથી શેઠ. આણંદજી કલ્યાણ-જીની દેખરેખ નીચે બે ઉદાર ગૃહસ્થો તરફથી શેઠ. આણંદજી કલ્યાણજીના કબજાવાળા વંડામાં હાલમાં બહુ સુંદર ધર્મશાળા બાંધવામાં આવી છે. હાલ આ સ્થળે ૨૨ ઓરડીઓ કરવામાં આવી છે. રહેવા માટે ઓરડા અને રસોડા જુદા જુદા છે. સાથે તે વંડામાં કુવો પણ હોવાથી સગવડ બહુ સારી છે. આ ધર્મશા-ળાનું કાર્ય હજુ ચાલુ છે. તેમાં જો વધારે ઓરડીઓ બંધાશે તો તે ઓર-ડીઓનો દરેક યાત્રાળુઓ લાભ લઇ શકશે. બીજી ધર્મશાળાઓની જેમ હલકી વૃત્તિનો આ ધર્મશાળામાં પ્રવેશ નહિજ થાય તેવી આશા રાખવામાં આવે છે. ગરીબ શ્રીમંતનો તફાવત આ ધર્મશાળામાંથી તદનજ નીકળી જશે તેમ આપણે ઇચ્છીશું. શ્રી મોતીશાહની જેમ અહીં પણ ઓરડીએ તાળાં દેવાનો રીવાજ જ ન રાખ્યો હોય તો જે ઓરડી ખાલી હશે તેમાં ગરીબ કે શ્રીમંત દરેક વગર પૂછ્યે ઉતરી શકશે. આ ધર્મશાળા બહુ સગવડવાળી થઈ છે, અને પાલીતાણામાં આવી ધર્મશાળાની ખાસ જરૂર છે. ઉદાર અને શ્રીમંત જૈનો આ ધર્મશાળાની વૃદ્ધિના કાર્યમાં પોતાની ઉદારતા જરૂર લંબાવશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે.

For Private And Personal Use Only

ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે પ્રતિષ્ઠા–ઉદ્યાપન વિગેરેમાં જે ખર્ચ કરવામાં આવે છે તે સંબંધમાં આગેવાનોએ અને વિદ્વાન્ મુનિમહારાજાઓએ બહુ વિચાર કરવાની જરૂર છે. બે–ચાર દિવસના જમણ માટે હજારો રૂપિયા ખર્ચી નાખવા અને કોમના સીદાતા, નિરાધાર, બીનકેળવાયેલાઓ માટે કાંઈ પણ વિચાર ન કરવો તે એક ખરેખરી ખેદજનક બીના છે. જૈન કોમના ધનવ્યયના પ્રવાહની દિશા ફેરવવાની જરૂર છે. જ્યાંસુધી આવો પ્રવાહ ફરશે નહિ ત્યાંસુધી કોમનો ઉદય થાય તેમ અમને તો લાગતું નથી. મુનિમહારાજાઓએ હવે બહુ વિચાર કરવાની જરૂર છે. તેમને માન આપનારાઓની સંખ્યામાં ઘટાડો થતો જાય છે, વળી માન આપનારાઓની દશા નબળી થતી જાય છે, સાથે યુવાન વર્ગમાંથી શ્રદ્ધા પણ ઘટતી જાય છે, તેવા સમયમાં જો કોમના ઉદય માટે યોગ્ય પગલાં લેવામાં નહિ આવે, તે દિશામાં ધનવ્યયના પ્રવાહને વાળવામાં નહિ આવે તો સરવાળે જૈન કોમની દશા વધારે મંદ થશે અને સાધુ–મુનિમહારાજાઓ ઉપરથી શ્રદ્ધા ઓછી થશે તેવો અમને ભય રહે છે. સ્વામીવાત્સલ્યમાં એક દિવસનો આનંદ થાય છે, પણ તેજ રકમથી બીજા ઘણા જમાનાને ઉપયોગી કાર્યો થઈ શકે તેમ છે. તેથી તેવા કાર્યોમાંથી કોમના સંગીન હિતવાળા કાર્યો તરફ કોમને વાળવી તે વિદ્વાન્ મુનિમહારાજાઓનું કર્તવ્ય છે. આ કર્તવ્યમાંથી જેટલું ચ્યુત થવાશે તેટલો જૈન કોમને ઓછો લાભ થવા સાથે તેમની જવાબદારી વધતી જશે એમ સમજવાનું છે.

* * * * *

પંડિત બેચરદાસે કરેલા ભાષણના સંબંધમાં અને તેની સાથે કરેલા કેટલાક પ્રશ્નોત્તરો આ અંકમાં આપેલા છે, હજુ કેટલાક કરવા બાકીમાં છે. આ સંબંધમાં ઉતાવળા થઈને એકાએક કાંઈપણ વિચાર કરવા કરતાં વધારે સ્પષ્ટતા કરવાની જરૂર છે. તેનું છપાયેલું ભાષણ એ તેના શબ્દો નથી એ ચોક્કસ થયેલ છે અને તેથી તેના ખરા શબ્દો જાણવાની જરૂર છે. તે સાથે તેમના કહેલા શબ્દોનો અર્થ પણ તેઓ શું ધારે છે તે સ્પષ્ટ થવાની જરૂર છે. કથાઓ કલ્પિત છે, મહાવીરસ્વામીએ ક્રિયા ઉદ્ધાર કર્યો હતો ઇત્યાદિ વાક્યોના તેઓ ધારે છે તે અર્થ જૂદા છે અને તે શબ્દોના લોકમાં જે અર્થ થાય છે તે જૂદા છે. કલ્પિતને તેઓ અલંકારિક કહે છે. ક્રિયા ઉદ્ધાર તે ચારને બદલે પાંચ મહાવ્રત પ્રરૂપ્યા તેને કહે છે. ચારની અંદર પણ પાંચ મહાવ્રત હતા તેમ કબુલ કરે છે. પટેલના બિલના સંબંધમાં પણ તેમના કહેવાનો ભાવ છપાયેલા ભાષણથી સ્પષ્ટ થતો નથી, તેથી જેટલી ગેરસમજ થતી હોય તેટલી દૂર કરવા માટે પંડિતજીએ સ્પષ્ટતા કરવાની જરૂર છે. પછી વિચારકોને લગતી બાબતોની જ ચર્ચા ચલાવાય અને તેનું સંતોષકારક પરિણામ આવે તે ઈચ્છવા યોગ્ય છે.

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

શ્રી જૈન પ્રસારક સભા તરફથી છપાયેલા ગુજરાતી ભાષાના વાંચનારાઓને ખાસ ઉપયોગી ભાષાંતરો વિગેરે.

શ્રી ત્રિષષ્ઠિશલાકાપુરૂષ ચરિત્ર ભાષાંતર.

૧ પર્વ ૧ લું–બીજું. ૨–૪–૦.	૨ પર્વ ૩–૪–૫–૬. ૨–૪–૦
૩ પર્વ ૭–૮–૯ મું. ૩–૦–૦.	૪ પર્વ ૧૦ મું. ૧-૧૨-૦

શ્રી ઉપદેશપ્રાસાદ ગ્રંથ ભાષાંતર.

૫ ભાગ ૧ લો. (સ્થંભ ૧ થી ૪)	૧–૮–૦
૬ ભાગ ૨ જો. (સ્થંભ ૫ થી ૯) (હાલ નથી)	૧–૮–૦
૭ ભાગ ૩ જો. (સ્થંભ ૧૦ થી ૧૪)	૧–૮–૦
૮ ભાગ ૪ થો. (સ્થંભ ૧૫ થી ૧૯)	૨–૦–૦
૯ ભાગ ૫ મો. (સ્થંભ ૨૦ થી ૨૪)	૨–૦–૦
ચરિતાવળી ભાગ ૧ લો. (કથાઓનો સંગ્રહ)	૧–૦–૦
,, ભાગ ૨ જો. ,,	૧–૦–૦
,, ભાગ ૩ જો. ,,	૧–૦–૦
આ ત્રણે ભાગના જુદા જુદા વિભાગો છુટક પણ મળી શકે છે.	
શ્રી શત્રુંજય મહાત્મ્ય ભાષાંતર.	૨–૮–૦
શ્રી ગૌતમ કુલક બાળાવબોધ (અનેક કથાઓ)	૨–૮–૦
ઉપમિતિ ભવપ્રપંચ પીઠબંધનું ભાષાંતર.	૦-૧૨-૦
અધ્યાત્મકલ્પદ્રુમ. વિવેચન સાથે.	૧–૮–૦
આનંદઘન પદ્ય રત્નાવળી (૫૦ પદો વિવેચન સાથે	૨–૦–૦
જૈન દ્રષ્ટિએ યોગ.	૦-૧૨-૦
શ્રી વિજયચંદ્ર કેવળી ચરિત્ર ભાષાંતર.	૦–૮–૦
શ્રી પ્રબોધચિંતામણિ ભાષાંતર.	૦–૮–૦
પ્રતિક્રમણના હેતુ.	૦–૮–૦
રત્નશેખર રત્નવતી કથા.	૦–૮–૦
શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભાનો જુબીલી અંક	૦-૧૨-૦
કુવલયમાળા ભાષાંતર (અતિ રસિક)	૦–૮–૦
જ્ઞાનપંચમી.	૦–૮–૦
ભુવનભાનુ કેવળી ચરિત્ર ભાષાંતર.	૦–૬–૦
પ્રિયંકર ચરિત્ર ભાષાંતર.	૦–૪–૦
સુમાદિકાના ભાષાંતર.	૦–૬–૦
વસ્તુપાળ ચરિત્ર ભાષાંતર.	૧–૮–૦
ચંદરાજાનો રાસ. અર્થ–રહસ્યયુક્ત	૨–૦–૦

For Private And Personal Use Only

એક સારા મુનીમની અને વહીવટદારની જરૂર છે.

શ્રી ભાવનગર પાંજરાપોળ માટે એક સારા અક્ષરવાળા, નામા-હીસાબમાં હુશિયાર ને મુનિમની જરૂર છે. પગાર માસિક રૂ. ૨૫ થી ૩૫ સુધી લાયકાત મુજબ આપવામાં આવશે. સારા ખાત્રીપત્ર સાથે નીચેને શીરનામે પત્ર લખવો.

ભાવનગર પાંજરાપોળ તાબાના સાંઢીયાળા માટે એક હુશીઆર વહીવટ કરનાર માણસની જરૂર છે. તેમાં ખાસ આવડત ઉપર પ્રમાણિક હોવા ઉપરાંત ગામના ખેડૂતની માહિતી [illegible]. પગાર રૂ. ૨૫ થી ૪૦ સુધી આપવામાં આવશે. પ્રમાણિકપણા માટે જામીન આપવા પડશે. પત્ર નીચેને શીરનામે લખવો.

કુંવરજી આણંદજી—પાંજરાપોળ કમીટીના સેક્રેટરી

એક કારકુનની જરૂર છે.

અમારી સભાના મુખ્ય કારકુનની જગ્યા ખાલી પડવાથી એક હુશીઆર કારકુનની જરૂર છે. અક્ષર સારા, શુદ્ધ ગુજરાતી લખાણનું જ્ઞાન, ગ્રાહક નામક રજીસ્ટર રાખવા સાથે પત્રવ્યવહાર કરવાનું અને તાલુકાઓનું વ્યાપારીઓની [illegible] રાખવાનું છે. પગાર માસિક રૂ. ૩૦ સુધી આપવામાં આવશે. તાત્કાલિક અરજી પત્ર લખવો.

જીવરાજ રતનશી,
શ્રી જૈનધર્મ પ્રસારક સભાના મંત્રી—ભાવનગર

જાહેર ખબર.

આ સભા તરફથી અનેક ઉપયોગી ગ્રંથો બહાર પાડવામાં આવેલ છે. [illegible] તેમ નાની મોટી અનેક ઉપયોગી કથાઓની બુકો પણ બહાર પાડવામાં આવેલ છે. તેનો બધો વ્યય જ્ઞાનખાતામાં જ કરવામાં આવે છે. જે કોઈ સંસ્થા અગર ગૃહસ્થને પુસ્તકોનો ખપ હોય તેમણે સત્વર અમારા ઉપરજ લખવું. એટલે આ બધી બુકો તરતજ મોકલવામાં આવશે. જૈનની કોઈ પણ સંસ્થા અગર ગૃહસ્થ તરફથી બહાર [illegible] બુકો પણ આ સભામાંથી મળી શકશે.

રત્નાકર પચ્ચીશી.

અનુવાદ-રહસ્ય સાથે. (આવૃત્તિ બીજી).

બેન મોંઘી લગ્નસ્મારક ફંડમાંથી આ બુકની બીજી આવૃત્તિ છપાવીને બહાર પાડવામાં આવી છે. તેમાંથી થોડી નકલો વેચાણ આપવાનું ખાસ ભેટ ન મળે તેમને લાભ મળવા રાખ્યું છે. સંસ્થાઓને આગલીના પ્રમાણમાં જરૂર પુરતી નકલ ભેટ આપવામાં આવશે. સ્ટેજ તેમણે મોકલવું પડશે અથવા પોસ્ટેજ પુરતું વી. પી. કરવામાં આવશે. પોસ્ટેજ મોકલ્યા વાય બુક ભેટ મોકલવા માટે લખનારના પત્ર પર ધ્યાન આપવામાં આવશે નહીં. વેચાણ કિંમત એક આનો. ટપાલ ખર્ચ અડધો આનો.

શ્રી [illegible] ભાષાંતર.

(બીજી આવૃત્તિ).

આ આવૃત્તિની બુકો બંધાવવામાં આવે છે [illegible] બંધાવવામાં [illegible] કિંમત રૂ. [illegible] રાખવામાં આવી છે. નકલો [illegible] મળી શકશે [illegible]. પોસ્ટેજ [illegible] છે.

તંત્રી